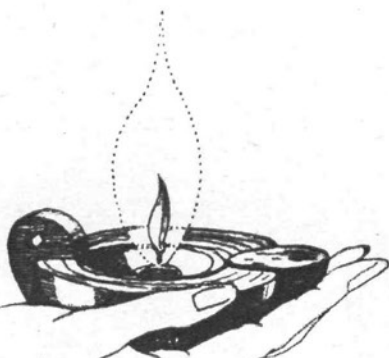

Poštnina plačana v gotovini.

2
1934
ŽENSKI
LIST.

VIGARED

VIGRED, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—, za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.— Izdaja konzorcij Vigredi (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova cesta, 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravnništvo Masarykova cesta, 12, palača Vzajemne zavarovalnice. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah, za tiskarno odgovarja Jožef Godina C.M.— Telefonska štev. 3519.

Sklep uredništva 10. prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaprosenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine Vigredi, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravnništvo Vigredi, Masarykova c. 12, Ljubljana.

V S E B I N A

Bela srca. (Lojze Županov). — Poglej, Gospod! (Mara Stepanova). — Svečnica (slika). — Odlikovana usmiljenka (slika.) — Božične lučke. (Beloglavec Draga). — Deklica (Evica). — Vsak obraz je lep. (Ana Galetova). — Otroška čitalnica (slika). — Dorica, božji otrok. (Igra). — Hiša v Grapi. (V. Winkler). — Dom. (Ana Galetova). — Zimsko domotožje. (Beloglavec Draga). — Povest o kipcu. (Mařenka). — Žena in delo. (R. Smersu). — Kolodvorski misijon. (Letno poročilo). — Po ženskem svetu. — Iz naših krogov. — V Rožnem domu. — Novo življenje. (Francka gruden). — Gospodinjstvo. — Voda. — Kuhinja. — Nasveti za hišo in dom. — Delo na vrtu. — Vprašanja iz zdravstva. — Za danes ali jutri. — Dekle z dežele ali meščanko? (A. G.) — Prva pomoč pri omedlevici. — Mrzle noge. — Na ovoju: Dobre knjige.

KDOR NE MISLI OSTATI NAROČNIK

naj takoj vrne 1. in 2. številko nepokvarjeno!

VIGRED

LETO. XII. ~ LJUBLJANA, 1. FEBRUARJA 1934. ~ ŠTEV. 2.

Lojze Županov:

BELA SRCA.

Povest učiteljice Majde.

(Nadaljevanje.)

3. Brat in sestra.

Debelušna deklica s prečistim smehom v očeh je bila Šumčeva Anka. Vsaka drobna stvarca jo je razgibala v smeh, da se je previjala. A zopet bol kogarkoli, ki je potožil, ji je zvalila solze. To bitje je otroško verovalo v ljubezen ljudi in veličastje božje. Za njo ni živel Bog, kakršnega nam razgrinja Mojzesova zaveza, marveč dobri Pastir, ogrnjen v pastirski plašč, z rogom, soljo in dolgo zakrivljeno palico; za njim bele rebri ovčk, ki se okrog njega gnetejo. To je bil njen Bog, ki je duše pasel, a ena izmed teh je bila Anka.

Svojo bol je nosila v srcu ob kolovratu; sukala je prejo s povesma in molila. Molila, da bi se še kdaj vrnila v hišo sreče ... Sedem let je živela v samostanu, kot dekletce je prišla tja; ko pa je pričakovala bele obleke in belih duš, da bi jih zalivala z lepimi nauki, je zbolela in morala domov. In zdaj znova prede kot nekoč, solze pa ji močijo nit. Že so stene polne prejinih klopk, vendar ni od nikoder glasu, naj se vrne. Oblečena je v domače belo krilo, to je najbolj podobno samostanskim oblekam ...

K njej prihiti sleherni dan po mnogekrati Majda. Med njima se je namreč spletlo kmalu po prvem videnju sestrinsko prijateljstvo. Saj ste si sorodni po knjigi in globini src, kjer so tla pri obeh še nedotaknjena in mnogo lepega cvetja bi utegnili pognati v Majdi, če bi segla vanjo čista in dobrotna roka. Dve zapuščeni duši sta se našli; zatorej se je vsakikrat razlil nad njima nekaj blagodejen mir, če ste se usedli druga k drugi. Nič ni bilo potreba besed; saj si tudi medsebojnih bolečin niste odkrili, sama nema prisotnost ju je pomirjala. Polagoma pa se je rušila tudi ta stena, zagledali ste se druga v drugo.

Nekoč je namreč Majda tiho vstopila. Anka je slonela ob kolovratu, v naročju ji je počivala drobna punčka, oblečena v oblekco notredamskih nun. Ni se genila. Iz lepih oči pa so ji lile solze.

Tisti dan se je Anka izpovedala: »Če se ne bom vrnila, bom umrla . . .«

Nekaj dni kasneje pa je Anka pokukala v Majdino skrivnost. Ta ji je namreč pravila vtise o šoli:

»Vaši otroci so nadarjeni, pridni in mehki. Svoj značaj imajo. Tisočkrat prijetnejši so mi kakor oni iz prejšnjih služb. Ko jim pripovedujem, poslušajo s celim telesom. Nikjer ne škriplje klop, nihče se ne zamisli skozi okno. Ko končam povest, začujem dolg vzdih, dekliram se zaleškečejo solze. V sanje so zagledani ti otroci, zdi se, kakor njihovi starši, o katerih čujem, da sanjajo

zmerom lepše, kot kasneje pride, pa najsi jih sen stokrat ogoljufa! Oh, ti otroci, jaz pa jim nimam česa dati!«

Anka je nehote zahrepenela: »Kako rada bi učila!«

»Ti si drugačna, Anka; ti si umirjena; svojo pot imaš izbrano, s katere se ne prestopiš niti za korak. Vse gre po pravilih kakor po napeti vrvici. In ta svoj mir, to svojo ravno pot kažeš tudi drugim. Vidiš, jaz nimam v sebi ničesar: ne Boga ne miru. Nihče mi ni prvega pokazal, zato ne morem drugega najti. Moja duša je prazna, zato nimam od kje zajemati, da bi dajala otrokom . . .«

Majdi se je srce odprlo; dolgo je nosila boleost samote in nemira, zdaj pa se ji srce samo od sebe izliva pred zbegano Anko:

»In ta praznosta mi ne da pokoja. Venomer nečesa pogrešam. Življenje se mi ne zdi vredno življenja. Telo brez duhovnosti je zame votel vrč. In če ne bom napolnila te praznine z nečim nadstvarnim, nadzemskim, se bom končala. Tako živeti ne morem.«

Mara Stepanova:

POGLEJ, GOSPOD, POVEJ!

Poglej, Gospod,
kako se strmo dviga moja pot,
kako se včasih sredi trnja zgrudim!
Poglej, kako mi srce krvavi v boli,
če trudna vsa omagam,
če sredi ozkih stez, stopinjo za sopinjo padam!
Poglej vse to in reci mi:
So dražje bele rože od rdečih Ti?
Li hočeš, da sama grem skozi življenje s Teboj,
da radi Tvojih svetih oči
pozabim na njegove ljubezni soj?
Poslušaj, Gospod, in reci mi!
Sredi molitve Te čakala bom vsak dan;
ne daj, da veličine Tvoje ljubezni
zagrne mi oblak teman!

Majdine oči so plamenele v svetem žaru, bila je kot goreča duhovnica na leci, ko pa je končala, se je sesedla in zaječala:

»Ali bom našla ali umrla!«

Anki se je v usmiljenem presenečenju duša topila:

»Ubožica, ubožica!«

Da, toda v Majdi se je skrivala še druga skrivnost . . .

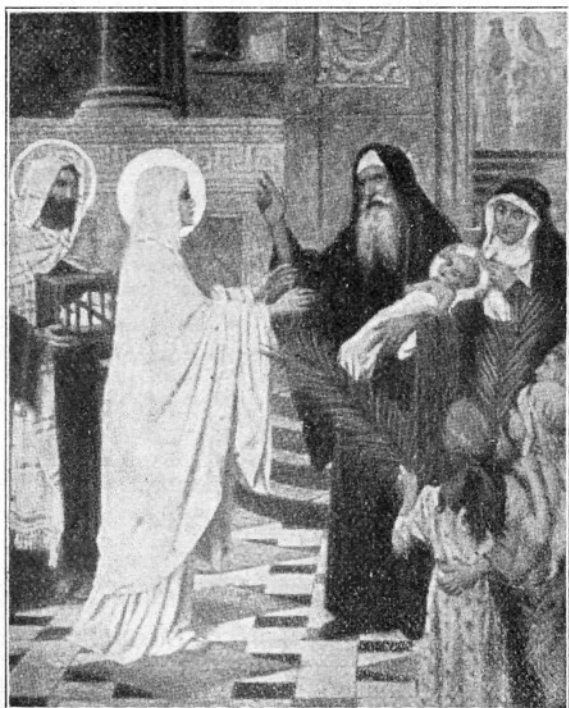

Bela Krajina, Bela Krajina, ti moje nebogljeno dete! Kdo bi mogel odpreti tvoje srce in ga razkazati brezdomovinskemu svetu? Tisti, ki bi se enkrat samkrat zazrl v čudež tvoje brezbrežne ljubezni in miline, ne bi nikoli iskal sreče v tujih zemljah. Bela Krajina, zemlja ljubezni in hrepenenja, zemlja večnega nemira in iskanja, zemlja otroške vere in nevere, zakaj vzburkavaš srce tuji sestri, ki bi se rada na tvojih grudih spočila. Učiteljica Majda je prišla k Tebi vere iskat, ti pa jo vznemirjaš z dekleško ljubeznijo, katere doslej ni poznala.

Prečudno vase zamaknjen značaj je bila učiteljica Majda. Večno je le razmišljala. Njeno srce še ni spregovorilo; preveč je bilo

zamoteno z razglabljanji o človekovih potih. Zaman so prihajali mladeniči v njeno bližino, smehljaja niso našli pri njej. Zaman so prosili za njeno roko, dekleške ljubezni ji niso vzbudili. Onega, ki je bil namenjen njenemu življenju, še ni bilo. Tudi ga zavestno ni pričakovala, zakaj premalo veljave je polagala v svoj bit.

Toda mar ni njeno življenje že usodi prodano? Mar ni privezana na moža, ki jo neskončno ljubi? Kaj išče še ljubezni po svetu?

*Luč v razsvetljenje poganov . . .
(Evangelij na svečnico).*

Da, bilo je na Koroškem. Nepoučeno in ne še dotaknjeno učiteljico, ki je privonjala v grobi rudniški kraj, so dan za dnem snubili rudniški uradniki. Zaman se je umikala. Edini učitelj Jan, ki mu je velika vojna odgriznila levo nogo, jo je branil. In nekega dne, ko jo je zasnubil tudi on, je vsa obupana pristala na zaroko. Nikogar ni ljubila, nikoli do tedaj ni mislila na možitev, pa prišlo je nenadno kot strel z neba. Učitelj Jan ji je bil dober kot beli kruhek. Vsak dan je prinesel Majdi šopek rdečih rož. Majda pa jih je vsa obupana trgala cvet za cvetom. Čutila je grozo prihodnosti, ko bo treba živeti ob neljubljenem možu. Toda dala je besedo in končno se je s tem ubranila pred vsiljivimi snubači.

Šla je s Koroškega, Jan pa je prihajal za njo. Šla je iz Prekmurja, toda mar ne bo nekega dne potrkal na šolska vrata? — Nikomur ni razodela svoje bolestne skrivnosti, niti svojima ljubima, očetu in materi ne. Pokopano naj bo v globoko jamo pozabe. Tu je vendar dežela sreče, ljubezni, širine ...

Njegova pisma, ki prihajajo, naj pogoltne ogenj. Kaj vendar hoče z dekletom, ki nima ljubezni zanj! Sicer pa — mar nima tu važnejših vprašanj, ki ji kljujejo življenje?

Bela Krajina je učiteljico Majdo sredi notranjih iskanj vznemirila. Že mesec dni se pretaka po Miholjevem in Šumčevem domu ena sama radost: Tine se bo vrnil. Leto in dan se je potikal po zagrebških šolah, sprt z domom in seboj, zdaj pa bo prišel na svatovanje svoje najmilejše sestre Tončke.

Tine, Tine!

»Kdo pa je pravzaprav ta Tine, da ste radi njegovega prihoda vsi iz sebe?« se je Majda nekega dne obrnila na Miholjevko.

»Revež je. Lemenat je pustil, zato so ga vsi ljudje oblajali, tudi doma mu niso dali miru in ne denarja; zdaj študira v Zagrebu bogve kako in kaj. Menda za profesorja. Bil je priden in ni zaslužil tega prezira. Mislili smo, da ga več nikoli ne bo, zdaj pa se je odzval. Moj stari je ves neumen nanj.«

Pravo podobo o Tinetu pa je dobila Majda pri Anki:

»Tri leta je prihajal iz bogoslovnice z ožarjenim obrazom domov, potem pa je začel bledeti, umikati se ljudem; sam je posedal po gozdnih parobkih in se ni genil, dokler ga nisi stresla za rame. Prišla je jesen, on pa se ni več vrnil. Kaj je temu sledilo, ne morem povedati, ker je preveliko. Le to sem zvedela kasneje — pravil mi je Škalov Jože, ki je z njim stanoval — da je preživel svoj prvi božič na tujem

kot najstrašnejše ubežnik. Ko so se bližali prazniki, je pričakoval od doma pisma in materine ljubezni v njem. Dnevi so se umikali, vzbudil se je badnji dan, od doma molk. Tedaj se je preklalo v prsih mojega ubogega brata in se je do večera stresal od ihte. Preveč je bilo zadrževanja. Na božični večer je spoznal, da je sam in da nima kamena, kamor bi položil glavo. In tedaj je pokopal za vekomaj svojo silno ljubezen do doma in svojcev. Postavil si je jaslice, prižgal svečko v svojem podzemnem stanovanju in bedel vso mrzlo noč. Kako je divjalo v njem, si morete misliti. Domov ga ni bilo in tudi pisal ni več. Zdaj bo prišel, ker mu se moži Tončka, najljubša sestra, pa morebiti le za trenutek, in bo znova oddivjal . . .

A kar je najhuje, Majda, mama so mu pisali prisrčno pismo, sama ljubezen in tolažba sta dehteli iz njega, a pisma ni dobil. In tako nas je izbrisal iz sebe vsled usodne misli, da smo ga vsi zapustili . . .«

Majdi so navrele solze, ko da posluša daljno povest. V srce se ji je smilil človek, ki mora hoditi skozi življenje brez ljubezni in brez žarka veselja. Poslej je zvedela sleherni dan več. Utrinki iz njegovega življenja so jo pretresali. Pa tudi Anka, ki je neprestano molila za brata, se je ob edini zvesti duši, Majdi, razgovorila, raztožila.

Z nikomer se ni mogla sicer pomeniti o tej družinski bolečini, ki je kot neviden črn ptič plahutala nad srci Šumčeve hiše. Toda Anka ni slutila, da Majdo zmerom bolj vznemirja ime Tine. Daljni junak, ki je drugačen kot drugi ljudje! Proti vsem viharjem je šel z zasukanimi rokavi. Z Bogom in ljudmi se bije, a ne omaga. In že je vstala pred Majdo prividna slika: Visok in vitek, visoko čelo, velike, bogve kam zagledane oči, nemirne roke, nemirna beseda in vendar silen odpor proti vsemu svetu, romar, ki nima doma ne luči. Ni kot najstrašnejši ubežnik. Ko so se bližali prazniki, je pričakoval od nje je vseobsežno, ker gre za resnico . . .

Same čudovite reči je doživljala Majda v Beli Krajini. Anka je bila doživetje duše. Anka je bila pravzaprav duša brez telesa. Saj zla ni poznala. Iz nje je dehtela ljubezen kot vonj naglja.

In zvon, zvon. Ljubljana svoje zvonove zagluši. Nikoli jih ne slišiš. Sirene tovarn, tramvaji, avtomobili, lokomotive in zvonovi vseli cerkva se mešajo v kaos, iz katerega ne dojameš drugega kot

bolesten disakord. V delavskem okraju na Koroškem ni imel zvon nikakega čara, ker ga je tvorniški dim zadušil. V Prekmurju, kjer je bila Majda edina katoličanka, je bil zvon mrzel kot mrlič. Nikjer ni vzbudil toplote in ljubezni. Tu pa vriskajo zvonovi v sobotnih popoldnevih kot mladi fantje.

Saj se ne da povedati. Sonce toneva, samo še pol svetle oble zre iz za gorskega hrbta, zamolkla tišina lega na njive in vrte, ptice se spravljajo spat, murni čepe ob luknjicah, pastir leži na hrbtu in misli mu gredo z oblaki in zvonovi, dekleta pometajo tnala in zalivajo rože na oknih, fantje spravljajo vozove pod kozolec in dovažajo živini sveže krme za jutri. Vse za jutri, ko bo bela nedelja, ko bodo zabučale orglje in bo pred cerkvijo vse valovalo od živih rut. Zvonovi pojo, vriščejo, jočejo, kakor je pač komu pri srcu.

Nikoli ne bom pozabil sobotnih zvonov. Že sem pogledal v grdobe sveta, ki so mi oplahnile otroštvo z duše; če pa ob domačem obisku zaslišim v sobotnem predvečerju sladko godbo zvonov, postanem znova otrok in nebesa se odpirajo nad menoj. Mehka roka mi seže v srce. Vsa mladost se mi prikaže kot v filmu od prvih do zadnjih dni.

Ti sobotni somraki so privezali Majdo ob Anko. Objeli sta se in poslušali. Ankina duša je molila: domislila se je zvonov, ki so vabili na Trnovski grič njo in družice iz samostana: »Oj, zdaj gredo, jaz pa sem zaklenjena v to mrzlo sobo ob kolovratu in ob tej revici, ki še ni doživela božje luči ... Dragi Pastir, od danes bo moja prošnja le ena: Poišči si jo! Devet in devetdeset jih imaš, tu te čaka stota z odprto dušo. Prej te ne bom nehala nadlegovati, dokler ne prideš k njej, če hočeš, tudi za ceno moje sreče ...«

Odlikovana francoska usmiljenka.

Majda ni nič govorila. Zamaknila se je v čudežen svet, ki so ji ga pričarali zvonovi.

»Tu je oni lepi svet«, ji je razmišljalo srce, »katerega nam je odkril peričin Franci ob Ljubljani, in katerega sem doslej zaman iskala. Bela Krajina! Verujem, da se mi bo v tebi pomirilo srce. Zakaj če je Bog, ga bom našla v tebi, v tvojih zvonovih, v Anki, Anki ...
(*Dalje prihodnjič.*)

Beloglavec - Krajnc Draga:

BOŽIČNE LUČKE

K nam prišel, ves bel, Božič je v vas;
žareli sta roki ko zarji dve
in kjer se dotaknil ognjeni je kras,
so lučke božične užgale se.

Pred jaslicami je plamen vzcvetel
ko jerihonski skrivnosni cvet —
in v srcih užgal plamen veselja je bel,
ves svet je v tople lučke odet.

Je roke sprožil do samih nebes:
užgal zvezdic božičnih je soj;
in božal je veje božičnih dreves:
vzplamtelo je lučic nebroj.

Najlepša luč pa mirno gori
v presladkih detinskih očeh,
in sije v bele božične dni,
in sije v srca vseh.

K tem lučkam tiho sklonim se:
nebesa so še v njih;
mi čudežno mirno bije srce,
Božič naš je bele sreče tih.

— — — — —

Evica:

DEKLICA

NA CESTI.

Grem po cesti in prisluškujem ritmu svoje hoje. Iz mesta v predmestje hodim. Tlakovana cesta sredi mesta mi ustavlja korak. Počasi, svečano hodim, zavestno udarjam ob tlak. Vsak udarec mora biti tako močan, da začutim sebe sredi množice, da zaobseže višino palač in širino ceste. Menda vsi tako hodijo sredi mest ... Pa vendar se mi zdi, da drugi beže, da se ne zapazijo, da ne zapazijo drugih, da se ne zmenijo za nič. Jaz po hočem sebe vriniti v celoto doživetja hrupne ulice in prisiliti ritem hoje, da se ne prilagodi vrvenju.

Po stranski tlakovani ulici krenem proti predmestju. Še so ljudje in še hitijo, toda manj jih je in bolj pozorni postajajo. Pospešim korak, da se ujame s njimi. Kako lepo in mirno mi drsi korak po tlaku! Nagonsko se ogibam ljudi, gladko in mirno hitim proti predmestju, ulica se odpira, tlak preneha. Ljudi ni na cesti, samo posamezniki pridejo, pozorni in ocenjevalni, srečavamo se kot znanci in neznanci. Korak se mi razživi, razigra, razvedri mi čelo, smehlaj zavabi z mojih ust in oči, vidim vrtove in rože na njih, rože se smehljajo mojemu koraku, moji

zavesti, moji naivni sreči ... Sama sem — človek, deklica. Kdor hiti mimo, sreča mene — človeka, mene — deklico, ji pozoren name — človeka, name — deklico in korak mi podrhteva ob veličini doživetja. Imam lepe lase in na njih klobuček in imam nežen dekličji obrazek, imam prijetno telesce in ritmično hojo in smejati se znam v nedogled in mojim očem ni najti dna. O, česa se zavedam ob nizkih hišah in razdrapanih trotoarjih predmestja! Ko srečam človeka, se hipno zavem vsega, vsaka posebnost zase mi pride na misel in jaz spreminjam korak, da ga prilagodim pestrosti doživetja.

Potem zmanjka hiš in ljudi, sem med polji in travniki, med nemimi bitji, jih pozdravljam, se veselim — nihče se ne oglasi. Ponujam svoj korak, svojo lepoto in svojo zavest — ničesar ne sprejmejo. Polasti se me domotožje, hotela bi srečati človeka, ki bi postal ob meni, človeka z ulice, s predmestja, z mesta ...

V presunljivem doživetju samote poromam nazaj do tlakovanih ulic, kjer so ljudje, ki so pozorni name — človeka, name — deklico.

— — — — —

Hodim po ulicah in ljudje vtikajo vame roke in oči in nosove in ušesa in moram se jim umikati in primikati, moram za njimi, z njimi in nikjer ne dobim prostora, kjer bi obstala, globoko zadihala in zaživela lepoto svoje edinosti, svoje človečnosti ... Nikogar ni, ki bi šel mimo mene in bi postal pozoren name kot na človeka, ki je sam v sebi enota, ki ima svoje bogato, neodvisno življenje, ki ima dušo in telo. Klanjajo se mojemu obrazu, čudijo mojemu pogledu, strme nad okusno izbrano obleko, prisluhnejo ritmiki moje hoje, valovanju mojega telesa, drhtenju ustnic,čitajo modrost v gubah mojega čela — nobeden se ne ustavi ob meni — človeku, ki ima moč življenja in hotenja ...

— — — — —

Na cesti sem. Srečavam znance in neznance. Danes sem se srečala z njimi že tretjič. Nerodno mi je. Rada bi se skrila pred ljudmi. Zdi se mi, da so preveč posegli vame, da so me odkrili, da morda drugič ne bodo več pozorni name. Hitim domov in nikjer ne postajam. Bežim izpred trotoarjev, kjer postajajo ljudje, kjer ugibljejo. Grem mimo in se ne ozrem vanje. Čutim, da se ozirajo za menoj in mi je toplo in prijetno in nič se mi ni treba ozreti, nič se prepričati.

Doma sem. Sprostim se in mislim na lepoto doživetij. Veselim se jih, veselim se sama sebe, veselim se skritega doma, veselim se ceste. Čez nekaj dni morda bom zopet mogočno zaobjela ulico.

— — — — —

Moram na ulico ... Težko mi je sami hoditi po ulici. Mislim si: Bogve kaj pravijo ljudje, ko blodim sama po cesti. Pozorna sem na svojo hojo, na svoj stas, na svojo obleko, motrim ljudi, ki hite mimo, želim videti vsakogar, hočem, da me vidi vsak. Kdor drvi brezbrizno mimo mene, me žali. Nič ne zahtevam od ljudi, samo malo malo pozornosti. Kaj pa jim dam za to pozornost? O, kako smešno vprašanje! Kaj naj da ljudem zavestna, ponosna deklica, ki gre mimo njih in vzbuja v njih pozornost s svojo milino in preprostostjo ...

— — — — —

Zrcalce mi baja moj obrazek. Zazdim se lepa. Imam visoko belo čelo, imam droben raven nos, usta zaokrožena, oči modre, le včasih se spreminjajo zelenomodro. Ko hodim po cesti, se obenem vidim v zrcalu in moj korak je prevdaren in zavesten. Zahoče se mi, da bi kdo izrekel vsaj besedico in bi podkrepil mojo zavest. Nikoli se noče nobeden, ki verujem vanj, zmotiti in reči: »Kako prijeten in mil je tvoj obraz!« Samo pogledajo me in molče ali pa pravijo: »Kako si domišljava!« Poparjena sem in vzdihujem: »Saj vem, da sem grda!« Nobeden se ne zmoti, da bi me potolažil, rekoč: »Nisi grda.«

Samo doma vladam sama sebe. Ničesar se ne bojim in ne ustrašim. Toda, kadar moram na ulico in v visoke hiše, mi je tesno in težko, ker grem med tuje stene in h hladnim ljudem, jaz — deklica, ki hrepenim po milih, prijaznih ljudeh, po obzirnih in uslužnih.

Grem v urade. Nobeden se ne zgane ob mizah, zamaknjeni so v listine in knjige. Jaz deklica čakam nevednica, čakam prijaznosti, namesto, da bi z odločno ostrim glasom zahtevala. Ob moji boječnosti me drugi udarijo po obrazu s svojim glasom. Mojster sem, kadar mi je težko v življenju, toda ob neprijaznosti sem nevedna kot pastirica. Umaknem se s svojo bolestjo in zasovražim ljudi teh uradov in ne mogla bi si misliti svojega moža, sedečega ob takile mizi.

Srečavam znanke, ki hodijo z mladimi prijatelji in se smehljajo in mnogo govore in beže iz šumnih ulic. Zahoče se mi nekoga, ki bi zagovarjal pred svetom moj nastop, ki bi mi dal oslonco, kadar moram med ljudi, jaz sama — deklica.

Nočem srečati tovarišic, ki hodijo s svojimi prijatelji. Čutim se poraženo in zapostavljeno in nesrečno.

Nekatere tovarišice pa so vedno na cesti in se drže rokavov svojih znancev. Meni so take zelo neprijetne. Zdi se mi vsakdanje. Ko bi bila duhovnik, bi jih kar potočila na cesti ...

Počasi in zavestno pride mimo moj znanec s ceste. Nekoč sva se za hip spoznala in tisti hip naju zdaj suženjsko družijo in nagonsko se srečava s pogledi. Grem dalje in ves čas razrešujem ta pogled. Popravim malo klobuček, kot bi ga hotela pokarati kot nemirnega otroka, pogledam svoj šal in plašč, potem se ozrem v izložbeno okno in se vidim, kot sem, stasito in mlado in nič mi ni uganka njegova pozornost. Potem pa se v duhu postavim poleg njega in zdi se mi, da sem zanj premajhna in prehitra in ne bi mogla oviti njegove desnice, še manj pa bi se hotela dvigniti k njegovemu hladnemu licu.

NAKIT.

V meni je hrepenenje po nakitu. Hotela bi imeti korale okoli vratu, da bi mi ljubko ovile belino. Če bi hodila hitro, bi drsale koralce in se druga k drugi sklanjale in poljubljale in šepetale, šumljale ... Hotela bi zlato zapestnico, da bi ob

gibu roke drsela po belini in me božala in bi toplo zavalovilo v meni. Hotela bi imeti uhanе v ušesih, da bi me laskavo božali, kadar bi si poravnavala lase preko ušes. O, koliko zlatnine bi ugajalo mojemu telesu ... vsak ud bi jo hotel, vsa koža bi žejala po njej, jaz bi zatisnila oči in ne bi videla strašne maske, ampak bi samo uživala ob zvenečih utripih kože, ki bi drhtela ob zlatu ...

OBLEKA.

Zima je. Prijetno me ogreva moj športni plašč, kadar sem na cesti. Na nogah imam snežke. O, kako nerada jih nosim! Rada bi imela okovanke. Mislim, da bi se bolj prilagodili mojemu nastopu. Na glavi imam čepico. Malo postrani si jo uredim, da mi lasje silijo izpod nje na levi strani. Okoli vratu imam lepo modro ruto. Ta me najbolj razveseljuje, ker zelo pristoja mojemu licu in pravijo, da sem vedrejšega obraza. Malo nagajivo verižim ustnice in nevedno gledam v sneg in v ljudi v kožuhih in se veselim zime in sebe. Če bi pa imela denar, bi si kupila kučmo, dolgo rujavo krilo in jopico. Kako so vedno mučene moje želje!

O, kako bi si želela lepo ukrojen kostumček!

Pomlad je. Vse se pomlaja in oblači v novino, mene pa se nobeden ne spomni.

Za poletje pa se mi zahoče opank in svetle obleke z raglan-rokavci. O, kako uživam ob njej! Če sklenem roke spredaj, se mi rokavci lepo vzbočijo, kadar jih držim ob sebi, pa se gubajo kot za kiparjevo dleto. Tudi dolgo svileni obleko imam. V nji se zdim sama sebi preveč resna. Pravim, da je to pač poročna obleka in je ne vem dobro porabiti.

Za jesen pa se mi zahoče spet nekaj novega, nekaj najlepšega, morda nekaj kakor za zadnje slovo.

Če bi se zdajle poročila, bi morala imeti bogatega moža. Toda kako si drznem imeti tako misel ob njem, ki je praznih rok pa lepega srca in dobre volje? Zabodla bi si trn v prst ob nelepoti svoje misli.

BOJAZEN.

Nikamor ne morem, da se ne bi moje srce stisnilo v nejasni bojazni. Če moram, mi je tesno. Če hočem, mi je tesno. Če želim, mi je tesno. S svojim srcem ne morem nikamor brez bojazni. Tlakovati bi morala svoje srce, kot tlakujejo ceste. Tedaj bi znabiti drsela v življenje, kot se hodi po tlakovanih cestah ...

(Dalje prihodnjič.)

Ana Galetova:

VSAK OBRAZ JE LEP, ČE ...

Alenca je fest dekle. Z nikomer na vasi se ne krega. Z vsemi fanti govori, ampak samo na pragu. Za skednjem in kozolcem nikoli. Ob nedeljah ali praznikih gre tudi v krčmo. Tam poje, se smeje in je enako prijazna z vsakim. Rada pa ima samo enega. Zdi se, da fant niti za to ne ve. Drugi pa vedo. Saj so ji zadnjič mežikaje pravili, da hodi za drugo, ki je neki prav grda.

Ko je Alenca stala zadnjič na pragu in je šel fant mimo, si ni mogla kaj, pa ga je vprašala, kje je vendar dobil tisto žensko.

Obstal je. Ni pričakoval od Alence tega. Čudno se mu je posvetilo desno oko, ko je dejal: »Vsak obraz je lep, če ... Ni končal. Obrnil se je in odšel.

Stala je Alenca na pragu, stala, stala. Vsak obraz je lep, če ... Če? Kaj je hotel reči? Ves dan je ugibala in vso noč se ji je sanjalo.

Oblekla je nedeljsko obleko in šla od doma. Kam? Kamorkoli! Nekdo pač mora povedati, kaj je za tistim: če ... Pred šolo je obstala. Učitelj? Eh, učitelj ljubi samo male otroke. Samo njim pove vse. Kako bi pogledal njo, Alenco. Učiteljica? Ona je stara. Nikamor ne gre. Z nikomer ne govori. Čudakinja je. Pravijo, da ima dolgčas pri njej mlade. Kaj more ona potem vedeti!

K županovim? Da, tja! Tončka je doma. Študentka je. Vedno ima knjigo v roki. Na papir zna risati lepe mlade obraze. Kadar je v društveni dvorani igra, Tončka slika obraze. Lepo zna. Iz starih ustvarja mlade, iz mladih stare. Ona pove pravo.

Alenca potrka in vstopi hkrati. Iznad knjige jo gleda prijeten obrazek s poslikanimi ustmi, z obritimi obrvmi.

»Ali more biti vsak obraz lep?« vpraša Alenca skrivnostno.

»More, če je negovan« trdi študentka.

»Ne, tega ni mislil on.«

»Kdo?«

Alence ni več. Brez besed plane skozi vrata in teče, teče. Na cesti sreča starega berača.

»Oče, ali je res lahko vsak obraz lep?«

»Oja, če je mlad. Ej, ko sem bil jaz mlad! Takrat ...« je vpil berač za dekletom, ki ga ni poslušalo več, ampak spet teklo po cesti.

Pod zvonik je krevsal mežnar, tisti, ki ima na nosu čudne izrastke. Zaradi teh nesrečnih tvorb ni imel nikoli miru pred vaškimi nagajivci.

»Oče Mohor, stojte!« Alenca spet povprašuje. Gleda jo mežnar, se grdo zasmeje in pravi:: »Vsak obraz je lep, prav vsak, samo moj ne in pa tiste, ki ti hodi v zelje.«

Alenca se sunkoma obrne in se skoro zaleti v mladega kaplana: »Hvaljen Jezus?« »Amen. Kaj pa je novega Alenca?« »Nič«, se zlaže dekle.

»Lenčka, Lenčka!« se smeje mežnar in vse, prav vse pove. Kaplan z obrazom kot breskev naglo zavije okoli vogla.

Alenca gre po vasi. Hodi in sprašuje in nihče ji pravega ne pove. Proti jutru hoče domov. Iz župnišča je stopil gospod župnik. Čez cesto namerava v cerkev k prvi maši. Zagleda Alenco in jo počaka.

»Kaj ti je, deklič? Bled si, bolan, utrujen. Odkod?«

Alenca povesi glavo.

»Ali ti morem pomagati?« se skloni župnik prav do njenih las.

Jok.

»Otrok, ti nekaj iščeš.«

»Recite, da ni vsak obraz lep!« plane Alenci iz grla.

»Kaj je zdaj to?«

Alenca je vzdignila glavo. Velike rjave oči so vse polne solz in od vejic se neprestano utrinjajo nove.

Župnik se ji mora nasmejati. Sluti kaj je in ne izprašuje več.

»Vsak obraz je lep, dete, vsak, samo zadovoljen mora biti. Razumeš, zadovoljen.«

Alenci se širijo oči. Širijo se, tako, da se zbudi. Sede v postelji in strmi. Zvon v jutru, ura v sobi, srce v prsih, misel v glavi — vse poje: Vsak obraz je lep, če je zadovoljen!

Alenca pograbi za zrcalo. Nekaj tujega ji leži na licih in očeh. Kaj je to? Je mogoče nevoščljivost? Je. In zajoka sama nad seboj.

Otroška knjižnica in čitalnica v Amsterdamu.

»Nekaterim se zdi, da je Katoliška akcija iznajdba naših dni. In vendar je obstojala že prav v prvih časih, v prvih dnevih Cerkve. Saj sv. Pavel ne označuje nič drugega kakor K. A. z besedami, s katerimi opozarja na osebe, ki so z njim sodelovale v službi evangelija. In ta ne govori o škofih, duhovnikih, diakonih, ampak o ŽENAH.

(Papež Pij XI.)

DORICA BOŽJI OTROK

Igra v treh dejanjih.

OSEBE

Gospa Marta

Milena, 13 let

Dorica, 12 let

Terezija, delavka

Ivanka, 15 let

Slavka

Cilka

Štefka

Pavla, 12 let

Helena, učiteljica

njeni hčerki

njene hčere

I. DEJANJE.

Dom gospe Marte. Lepo opremljena soba, ki razodeva blagostanje. Miza z rožami, naslonjači, veliko stensko zrcalo itd. Večer. Soba je razsvetljena.

Gospa Marta (sedi pred zrcalom in se pripravlja za odhod. Njena obleka je elegantna.)

Milena (sedi v naslonjaču. V roki ima knjigo, ki je pa ne bere s posebno vnemo. Deklica se dolgočasi.)

Milena (bolj tiho in brez vneme, nekam zadolgočaseno): Mama ...

Gospa Marta (je ne sliši).

Milena (nekoliko glasneje in bolj z nejevoljo): Mama ...

Marta (se ne gane): No, kaj bi pa rada?

Milena: Kam pojdeš, mama?

Marta: Ti ni treba vsega vedeti.

Milena (nejevoljna): Pa nič, če nočeš ... Mi bo že ata povedal.

Marta: Ne sitnari vendar! Elitni ples je nocoj, če si že tako radovedna.

Milena: Elitni ples ... (nekam zamišljeno): Kaj pa je to »elitni ples«?

Marta (nervozna): Nehaj vendar! ... Elita, to so boljši ljudje.

Milena: Boljši ljudje? Kako boljši? Misliš reči bogatejši ...

Marta (zelo nejevoljna): Bogatejši in odličnejši.

Milena (zaničljivo našobi usta): Mhm, ... In ti seveda spadaš med boljše ljudi, mama.

Marta (ostro): Molči vendar! Strašno si neotesana, Milena. Kaj bo iz tebe?

Milena: Elita. To je jasno. In takrat bom šla tudi jaz na ples? (Skloni glavo).

Marta (razburjena vstane in se obrne h hčerki). Sedaj mi je dovolj, da veš ... Ako še enkrat zineš kaj tako prostaškega, povem očetu.

Milena: Povej, če hočeš ... Mi je zelo vseeno. In potem mu povem še jaz, kar vem.

Marta (začudeno prestrašena): Kaj pa veš ti? Kaj mu boš povedala?

Milena: Nič.

Marta (jezno): No, kaj mu boš povedala?

Milena: To, da nas zanemarjaš. Da te ni doma, ko je on v uradu. Da je vsak teden ciganka pri tebi, ki ti prerokuje iz kart. Da je gospod dr. Dolinar skoro vsak dan pri nas, in da pride vedno slučajno ravno takrat, ko ateja ni doma. To mu bom povedala, da veš.

Marta (vsa iz sebe): Da mi ne zineš besedice. Sicer pa je vse to laž ... Vse, vse to je zlagano ...

Milena: Kaj pa, če ni.

Marta (prijaznejše gre k Mileni in ji ovije roke okrog vratu): Milena, otrok, kaj ti je padlo v glavo. Tako čudna si danes ... Saj nisem mislila tako hudo ... Glej, vse je zopet dobro.

Milena: Odkod sedaj naenkrat vsa ta prijaznost? Ali se bojiš, da bi povedala?

Marta: Ne, ne, ničesar se ne bojim. Nič slabega nisem storila. Gotovo ne? Le za tebe se bojim.

Milena: In boš radi mene ostala doma, kajne mamica? Da mi ne bo dolgčas. Dorica bo vsak čas končala svoje naloge in potem nama boš kaj pripovedovala.

Marta: Drugič, Milena. Drugič prav gotovo ostanem doma pri vama ... Danes

pa ne morem. Obljubila sem, da pridem.

Milena (žalostno): Da, obljubila si. In zato seveda ne moreš. (Skloni glavo.) Nič veselega ni pri nas. Ali je povsod tako, kjer so doma boljši ljudje?

Marta: Vsega imaš dovolj. In še nisi zadovoljna.

Milena: Vsega dovolj ... In vendar tako strašno malo. Tako je z nami, ker hočemo biti »boljši ljudje«.

Marta (zamišljena molči).

Milena: Veš kaj sem mislila, mamica?

Marta: Kaj si pa mislila?

Milena: Da bi našo Dorico vprašali, kaj ona misli o boljših ljudeh ...

Marta: Zakaj pa Dorico. Saj je še bolj otrok, kakor si ti.

Milena: Mlajša je res ... Pa je včasih tako čudno modra. Včasih jo komaj razumem, kakor da ni naša.

Marta: No ... in kaj misliš, kako bi Dorica odgovorila na to čudno vprašanje?

Milena: Rekla bi, da so boljši ljudje tisti, ki so bolj dobri, in ne tisti, ki imajo več denarja in oblek.

Marta (se zamisli): Tako ...

Milena: Veš mama, ona hoče biti zelo zelo dobra. Jaz tega ne morem.

Marta: Ali ti je to sama povedala?

Milena: Ne, o tem Dorica ne govori — Veš, v razredu jo imajo vse silno rade. Leskovčeva Anica mi je povedala.

Marta (zamišljena molči).

Milena (počasi): Anica je rekla, da Dorica še nobenkrat ni imela južine s seboj ...

Marta (začudeno): Kako to? Saj ji naložim vsega toliko, da komaj nese ...

Milena: Vem. Tudi Anici se je to čudno zdelo. Par dni je Dorico opazovala in — potem je vedela ... Dorica je odšla s svojo torbico v zadnjo klop k dvema revnima učenkama ... kakor, da jima je nesla kako knjigo ali nalogo. V resnici pa jima je razdelila svojo malico.

Marta: To vendar ne gre. Sama pa ostane lačna ... Sploh pa ne maram, da se družijo s temi delavskimi otroki. Lahko bi kaj slabega slišala.

Milena: Ali se bojiš zanjo, mama?

Marta: Skrbi me. Čisto drugačna je, kakor so drugi otroci. Tako tuja mi je postala. Ne vem, kdo je temu kriv?

Milena: Jaz pa vem ...

Marta: Kaj veš? Kdo bi to bil?

Milena: Anica je rekla, da Dorica komaj čaka na profesorja veronauka ... Takrat ji sijejo oči, kakor da je na veselici ... Vsaka beseda ji pove kaj novega.

Marta: Da, ona misli, da je vse to res.

Milena (začudeno): Kaj ti ne misliš tako, mama?

Marta: Jaz ... Da, da ... Tudi jaz mislim tako ... Ali imaš ti istega profesorja?

Milena: Da.

Marta: Pa nisi tako zelo navdušena zanj?

Milena: Ne vem, kako bi rekla? ... Saj je dober. Mogoče celo predober ... In govori tako lepo. Kolarjeva Vanda pravi, da se preveč trudi z nami, ker vse zna in vse razume, in bi tudi nam zelo rad pokazal pot do sreče ...

Marta: No in ti? ...

Milena: Jaz pa sedim in poslušam. Vse je tako jasno, kar pove. Nikjer ne morem najti napake v njegovih besedah ... Pa ne vem, kako je to. Nič ne morem biti srečna ob njegovih razlagah.

Marta: Zakaj ne, Milena?

Milena: Ker mislim na tebe in na ateja. In vem: Ako je to prav, kar trdi gospod profesor, potem vidva nista prava kristjana. In potem ne vem, kako. On pravi, da je vera za vse. In ti, mama, ti pa misliš, da je to dobro samo za otroke ... Kajne, da sem uganila ...?

Marta: Ali misliš, da boš potem srečna?

Milena: Tega ne vem — Ako ne bom, boš ti odgovorna.

Marta: Jaz? Zakaj pa jaz? Vsak si svojo srečo sam kuje, ali ne?

Milena: Ako jo sam išče, potem že ... Ako pa iz ljubezni gre za kom, potem ni sam odgovoren ...

Marta: Pustiva to ... Vse to je tako mučno ... Glej, Milena, ne misli mnogo o tem. Ti si še premlada. Beri svojo knjigo dalje. Jaz bom še nekoliko uredila svojo toaleto ... (Odide v stransko sobo).

Milena (tiho, sama zase): Samo obraz in obleka ...

Dorica (vstopi skozi druga vrata: vesela s sijočimi očmi) Milena!

Milena: No kaj je, Dorica?

Dorica: Prišla sem ti povedat, da sem vesela.

Milena: To vidim. In naloge si naredila?

Dorica: Vse. Prelahke so bile. Takole otročje igrakkanje! Veš, Milena, jaz bi rada kako težko nalogo. Tako težko, da bi ...

Milena: ... si nohte grizla?

Dorica: ... še težjo. Da bi ...

Milena: ... si glavo ob zidu razbila?

Dorica: Ne, ne tako ... Tako težko, da bi ničesar več ne videla okrog sebe. Da bi samo mislila, kakor včasih v šoli pri verouku, ko nam rečejo: Sedaj pa pomislite, težko je. To imam rada. Pa ne kako množenje in seštevanje. Pa francoske besede: »Bon jour, monsieur, bon jour, madame«. »Je vous remercie beaucoup.«

Milena: Težko bi moralo biti? Ti si vesela, če je težko.

Dorica: Pretežko seveda ne sme biti.

Milena (zelo zaupno): Ali je težko biti ves dan brez južine?

Dorica: Kaj misliš s tem?

Milena (se smeji): Če je težko, te vprašam. Misliš, da ne vem, kam roma tvoja južina?

Dorica: Kaj to so že tudi izblebetale? Oh te čenče! In veš, Milena, to sploh ni lepo, da ravnajo z mano tako kakor s kako posebno živaljo v cirkusu. Tako človek postane res neumen.

Milena: Neumen?

Dorica: Da, kdor je domišljav je neumen. Vedno samo Dorica, Dorica — To ni nič ... Rajši grem v Afriko med zamorčke.

Milena: Jaz pa bi bila vesela, ako bi me imele tovarišice tako rade, kakor imajo tebe.

Dorica: Tega sem tudi jaz vesela ... Včasih pa mora biti človek hud, sicer vse skupaj nič ne velja.

Milena: Pa si rekla popreje, da si vesela.

Dorica: Saj sem tudi takrat, ko se kregam. To gre prav dobro skupaj.

Milena: Kakor torta in hren.

Dorica (se smeji): Imenitno! Kakor torta in hren! ... Joj, danes bo to pri nas za večerjo. Ravnokar sem se spomnila. (Stopi bliže k Mileni.) Veš kaj, sestra? Danes mi boš morala pomagati. Sicer bo mama strašno huda.

Milena: Kaj si pa zopet naredila? ?

Dorica: Svoj novi plašč ...

Milena: ... si umazala?

Dorica: ... Ne.

Milena: ... Raztrgala?

Dorica: ... Tudi ne. Še huje!

Milena: ... Zgubila?

Dorica: Ne, ne — Klementovi Anici sem ga dala. Mrzlo je že. In ona nima nobenega. Nikogar nima, ki bi ji ga kupil. Staro suknjo nosi. Menda je bratova.

Milena (vsa prestrašena): Joj Dorica, kaj pa si mislila?

Dorica: Veš, kaj sem mislila? Samo na Anico. Na mamó in na tebe se niti spomnila nisem. Vedela sem, da imam doma še štiri plašče. In vsi so še dobri ...

Milena: Pa zakaj ji nisi dala kakega starega?

Dorica: Starega? Da ga bo še pred koncem zime strgala. In sem mislila ... da mora biti dar nekaj velikega, lepega, dragocenega. Kake stare cunje je lahko dati.

Milena: Kaj pa bo mama rekla?

Dorica: To bi tudi jaz rada vedela ... Mamó bi bila morala vprašati. Vem ... In če bi jo bila vprašala?

Milena: Bi ti gotovo ne dovolila.

Dorica (zamišljeno): Menda prav radi tega nisem upala vprašati ... Kaj bo sedaj, Milena? Kaj misliš?

Milena: Ozmerjala te bo .

Dorica: In misliš, da bom morala plašč nazaj zahtevati?

Milena: Ne, tega ne bo treba. Mama je zato preponosna.

Milena: To je dobro. Tega sem se najbolj bala. — Kje pa je mama?

Milena: V sosedni sobi. Pripravlja se na ples.

Dorica: Na ples zopet?

Milena: Rekla je, da bodo tam sami boljši ljudje.

Dorica: Boljši ljudje ... Da ... Kako čudno je vse to.

Marta (se vrne iz stranske sobe k svojemu ogledalu. Dorice v naglici niti ne opazi.)

Dorica (tiho, nekam boječe): Mama ...

Marta (se za trenutek ozre): A, ti si že tukaj? Kaj bi pa rada?

Dorica: Ali bi me hotela jutri prav zgodaj zbuditi. Ob petih, če mogoče.

Marta: Kaj pa že zopet nameravaš?

Dorica: V cerkev bi šla. K skupnemu obhajilu.

(Dalje prihodnjič.)

HIŠA V GRAPI.

Povest.

2.

V Črnem laz u sekajo. Marjetka pomaga očetu. Z vso ihto se zaganja, ko žaga, da jo mora oče miriti, češ, orodje bo polomila. Očetu se ne mudi: Preračunal je, da bo dvanajst voz krceljev in jih bo. Od začetka mu je vse skupaj nekako tuje, nerodno se smehlja, ko pade prvo drevo. Potem ga začne boleti praznosta in razdejanje. Saj to je moja zemlja, si misli, ne bi bilo treba tega. Spomni se, da je od očeta prevzel lep gozd, tak, da se je človek razveselil, ko je stopil vanj. Zdaj je pa že skoraj sama goličava. Najprej je vzela precej ženina bolezen. Revica se je mučila tri leta, predno je prestala. Potem je voda odnesla hišo. Nič ni pomišljal, prav tam je sezidal novo. Tudi hišo je plačal gozd. In zdaj bo še brata Janeza. Potem ne bo ostalo več dosti, tak majhen kos kmalu odpove.

»Na lepem kraju je ta laz!« ga obide, ko za trenutek odneha in pogleda proti Poljani.

Široka dolina leži med nizkimi griči. Bele ceste, bele hiše, zorane njive, vse kot na kaki podobi. Tam spodaj je tudi brat Janez in Gornik in še polno takih. In Matevž tudi. Ho, če bi mogel postaviti hišo tu v laz, to bi se jim smejal dan za dnem.

»Dajva, oče, dajva!«

Marjetka ne utegne čakati. Lica ji plamtijo od vročine, stisnjene ustnice razodevajo neko trpkost, jezno grabi po žagi in jo uravnava. Petron zagodrnja nekaj o nepočakanosti, naposled ves upogojen in star poklekne k ležečemu deblu in prime za žago. Enakomerno poje orodje s kovinskim glasom, starec pa premišljuje, računa. Potem ga začne skrbeti, kdaj bo prišel Tonče.

»Da ga ne bi kaj zmotilo med potjo, pa bi se obrnil drugam . . .«

Marjetka ne odgovori. Njene misli so čisto vsakdanje in nič več ne sanja.

»Zdajle se bomo rešili strica Janeza, drugo jesen pa pojdem z Matevžem. To smo se že tako domenili, čeprav nismo dosti govorili o tem. Če bo očeta vzelo, pojde pa še Tonče z menoj. Oče bi pa ne hotel, do konca bi rad ostal v hiši.«

Vse se ji zdi popolnoma preprosto, nič se ne more izpremeniti. Tudi Matevž je povedal tako in oče ga je slišal in mu pritrdil.

»Dajva, oče, dajva!«

V Grapi bosta pa vseeno ostala. Kam pa hočeta? Matevž se smeje, najbrž nekaj tuhta. Kar tako na lepem bo povedal, kaj je napravil, tako mimogrede bo razložil, kakor bi bilo to nekaj malenkostnega.

»Ne ženi se tako!« se ustavi Petron in seže po steklenici z žganjem.

»Saj nisva še nič naredila«, se brani dekle.

»Boš pila?« pravi oče.

Dekle se namrdne in znova prime za žago.

»Ženske ste od vraga«, godrnja starec. »Franca je bila prav taka. Gnala se je, da je vse pokalo v njej. No, potem je bilo preveč. Prav treba ji je bilo. Viš, da smo Graparji, kaj več ne bomo nikdar postali, čemu bi se mešal z neumnostmi.«

Marjetka se je ustavila in pogledala očeta z gorečimi očmi.

»S kakšnimi neumnostmi?«

»Tako, da bi na primer kam odšli. Pogledaj Simčka, Bog ve, kolikokrat je že odšel, pol sveta je že obhodil, a ne more nikjer strpeti. Pa Matevž tudi.

Res je Gornikov hlapec, mogoče bo šel še kam drugam, nazadnje se bo pa le v Grapo vrnil.«

Marjetka je stisnila zobe in povabila oči.

Čez čas se je spomnila in rekla polglasno:

»Matevž bo kupil kak kos sveta, kje pri Poljani. Hišo bova sezidala in pojdeva tja.«

»Hm«, je vzdiknil starec. »Prav tako sem mislil tudi jaz, dolgo sem mislil, tudi zemljo sem že izbral, še za hišo sem natančno vedel, kakšna bo, no, potem se je vse zgodilo, kakor se mora, nekega dne sem spoznal, da se ne morem premakniti in sem kar ostal. Še, ko mi je voda hišo odnesla, sem jo znova postavil tja, kjer je bila prej. Kar pusti take misli, to je za otroke.«

Ana Galetova:

DOM

Idilična bajta so ji dejali,
ne vem, lahko da so jo zmerjali —
jaz le to vem,
da je kot grbasti stara ženica
hiša očetova.
Krivuljasti bezeg ji služi za bergljo
in v vejah njegovih poseda senica,
ki vedno ponavlja ime: beračica!
A kadar le pridem, mi vrata odpira
in oče na njenem se pragu smehlja:
Poglejte otroka, že spet je doma!

Marjetka je sklonila glavo, da bi ji oče ne mogel pogledati v oči. Zmeraj si je očitala, da preveč sanja, no, oče se še tistim revnim sanjam posmehuje.

»Bo že Matevž napravil, kar bo treba«, je rekla naposled skoraj jezno.

»Matevž, Matevž, nič ne rečem, dober človek, priden človek, sveta pa ne bo spreobrnil. Kar je bilo včeraj prav, ne bo danes narobe. Ljudje si ne pustijo prevračati postav, da bi zato trpeli . . .«

Da bi tudi Matevž ne zmogel? Marjetki se je zazdelo nemogoče. Seveda, denarja nimata, brez denarja pa ni mogoče. Za vso večnost bi pa ne hotela ostati v Grapi, tudi on pravi tako.

Rahla slutnja nemoči se je doteknila. Grapa je svet zase. Zemljo so razdelili in Graparjem odkazali tisto puščavo. Noben Grapar ne bo tega izpremenil.

»Če bi prišel kdo drugi, oh!«

Pa oče je star in je obupal. Mogoče bo njej šlo po sreči. Upati je treba . . .

»Vse življenje ni vredno počenega groša. Viš, da je vse samo denar. Janez me davi, zemlja me davi, voda nas zaliva, najboljše bi bilo, če bi kar vse skupaj pustili in čakali, kaj pride.«

»Nič«, pravi Marjetka, »delati je treba!«

Starec občuti to kot očitiranje, zato umolkne. Tisto nezadovoljstvo, ki ga muči zadnje dni in ki ga ne more nikjer potopiti, čeprav ga prikriva z dobrodušnim nasmehom in robato besedo, ga je že toliko prevzelo, da ne more verjeti, da bi se Matevžu posrečilo, kar je njemu izpodletelo.

»Delati je treba«, šepeta Marjetka. Teh par krceljev sicer ne bo nič zaleglo, Matevž bi se smejal, toda drugače bosta delala. Matevževe roke zaležejo za tri.

Med očetom in hčerjo je molk. Čuje se le enolična pesem razgrete žage, vonj po svežem lesu ju omamlja in v utrujenosti rastočega dneva počasi pozabljata, kaj sta govorila. Ko se sonce prerije skozi jcsenske megle, obstane Petron.

»Kaj ne gre Tonče?«

Slaboten vrisk se oglašja nekje pod bregom.

»Dolgo ga ni bilo«, reče kratko dekle.

Čez četrto ure prisopiha po stezi navzgor Tonče. Nekoliko za njim stopajo še trije. Eden med njimi je Matevž.

»Gornikovi so«, pravi Tonče, ko se ustavi pri očetu. »Tam nekje zadaj imajo les, prodali ga bodo.«

»Prodali?« zategne Petron.

»Seveda. Tisti, ki gre z njimi, je eden izmed dolinskih. Taki plačujejo na čisto. Gornik ve, kje je treba poiskati denar.«

Marjetka je strmela v prihajajoče. Prvi je bil mladi Gornik. Poznala ga je, nekoč je šel z Matevžem skozi Grapo. Takrat je bil mrk in pust, ko je moral po kupčiji. Danes se mu je zdrav obraz raztegnil v nasmeh, ko je zagledal Marjetko. Za njim je stopal starejši človek, eden izmed lesnih prekupcev. Niso ga brigali ljudje, oziral se je po drevju in prikimal. Zadnji je šel Matevž. Ko ga je Marjetka zagledala, je zardela in stopila k Tončetu.

»Bog ga daj!« je pozdravil mladi Gornik. »Pridni ste, pridni!«

»M-jaja!« je potrdil Petron, ki ni vedel, kaj bi rekel.

Marjetka je zavezala ruto in pospravljala v cekar, kar bi morala odnesti.

»Kam greš?« se je oglasil Matevž.

»Domov«, je razložila.

»S teboj bi šel, pa moram za hrib. Les prodajamo. Andrej ne razume dosti, pa moram z njima. Kam pa vi s temi krclji?«

»Očeta vprašaj!«

»Pa si kratka!« je skomignil fant in se obrnil k Petronu. Starec si je pravkar nabasal pipo in sedel na štor.

»Na žago bodo šli, na žago«, je zamomljal.

»Po koliko, oče?« se je vmešal tuji mešetar.

»Po koliko? Tako, poštena cena bo, bodo že povedali. Opeharil me ne bo nobeden, bodite brez skrbi.«

»Lep les je«, je razlagal Gornik.

»Pa ste se že zmenili na žagi?«

»Zmenil? Nič se nisem, bomo že naredili.«

»Tudi jaz kupujem, če bi prodali«, je začel tujec. »Če hočete namreč, siliti se nočem nikomur.«

Petron ga je pregledal od nog do glave. Mlademu Gorniku ni zaupal, preveč so že pravili ljudje o njem. Mešetar je pa mešetar, pri vsakem so besede hudo poceni.

»Nič ni tukaj na prodaj«, se je oglasila hipoma Marjetka. »Kamor smo se namenili, tja bomo peljali.«

»Kakopa!« se je oglasil Tonče.

»No, beseda ni konj«, se je razhudil Petron. »Kaj sem že komu obljubil?«

»Ni naprodaj!« je še enkrat rekla Marjetka.

»Preklicana ženska!« je zagodrnjal Gornik.

Matevž se je pa smejal.

»Dajte, napravite kupčijo!« je kričal.

Mešetar in mladi Gornik sta se natihoma nekaj pomenkovala. Andrej je zamahoval z rokami in nekaj razlagal tujcu, ki je zdaj pa zdaj odkimal. Včasih se je ozrl na Marjetko, ki se ni brigala za nikogar, temveč se je pripravljala za odhod. Tonče je pljunil v roke in prijel za sekiro.

»Bova začela, oče?«

»No pa!« se je vzdignil starec.

»Jaz grem«, se je obrnila Marjetka k očetu. Petron je prikimil. Suho je razlagala, kaj bo pripravila za kosilo in drugo. Matevž ji je še pomežiknil, predno se je obrnila po bregu navzdol.

»Preklicana ženska!« je ponovil Andrej.

»Te bode, kaj?« se je zasmejal Matevž.

Tonče ni vedel, zakaj je pogledal oba s tako sovražnimi očmi . . .

— — —

Čez Grapo buči veter, stresa samotno drevje in plaši šest ljudi. Vseh šest ljudi ne spi. Stari Simček pogleduje skozi okno, Puštalarjeva dva molita rožni venec. Petrona pa ne briga veter. Nemirno se premetava po peči in računa, kako bo z bratom Janezom. Prepozno je povedal za tistih tisoč dinarjev. Tonče na klopi pri peči brunda neko pesem.

Čez Grapo buči veter. Tudi Marjetka ne spi. Zdi se ji, da prihaja šum nekod tam od Poljane, raste čez klance nato se razliva z vso silo v

Beloglavec - Krajnc Draga:

ZIMSKO DOMOTOŽJE

Snežinke tiho, tiho plešejo v mrak;
dremotne sence zagrinjajo vas,
visoke ciprese so meni beli stražarji.
Iz dalje zavzdihne ko v sanjah znan glas.

Me morda kliče? Morda me vabi,
da pojdem v belo daljo za njim,
da sklonim se k zemlji sveti, domači
in v njenem naročju v večnost zaspim.

Grapo. S šumom se meša Matevžev smeh. Obljubil ji je, da se bo oglasil nocoj, a je taka noč, da se nihče ne upa izpod strehe.

Matevž je Gornikov hlapec, a je vendar hodil danes po lazu, kakor bi bil gospodar. Kaj Andrej, ki ne razume gospodarstva, kaj dolinski mešetar, Matevž je bil tisti, ki je ukazoval. Saj so mogoče tudi drugi ljudje dobri, taki pa le niso. Od mladih let ga pozna. Nerodno pozdravljanje se je počasi umaknilo prijateljstvu.

»Mi smo itak sami Graparji, kaj bi se držali kot pusto vreme.« Smejala se mu je.

Oče in brat sta vse vedela, molče sta pritrdila. Tako je bilo nekako domenjeno za drugo jesen.

»Bosta že skusila, kaj je tako dobrega na svetu,« je dejal Petron.

Tonče je pa tuhtal sam zase tisto večno misel:

»Narobe je, narobe, nekaj je narobe.«

Potem je vse raslo mirno in brez dogodkov, tiho in neopaženo, kakor se sploh spodobi za življenje v Grapi. Matevž je prihajal in odhajal, poletje se je nagnilo v jesen in čakali so snega.

»Vrglo ga bo!« se je bal Petron, ko so se vrnili s Črnega laza.

»Ne bo ga še«, je trdil Tonče. »Spet bi bilo nekaj narobe.«

Proti večeru so se pa megle zgostile, tema je zagrnila vse in od vseh strani se je vzdignil veter, pljuskal v Grapo, stresal zadnje liste z drevja ter butal z oknicami.

Čakali so, kaj bo.

»Snega ne bo«, je dognal Petron.

Zdaj pa zdaj je veter popolnoma utihnil. V tišini se je zazdelo Marjetki, da je neskončno sama sredi vsega sveta, da je nihče ne razume. Iz hiše je čula nemirno sopenje. Tam sta oče in brat. Vsak v svoje rijeta, nobenemu ni mar za Marjetko. Tisto z Matevžem se bo že uredilo, mislita oba, kaj bi pa še več?

Proti enajsti uri se Marjetka zdrzne.

»Kdo je?«

Dvigne se na postelji in nasloni se na komolec. Ali ni pravkar nekaj potrkalo? Matevž? Neka tiha groza jo strese. Matevž v taki noči!

Tink, tink, tink!

Prav zares trka.

Skočila je s postelje, se v naglici ogrnila in stopila k oknu. Odgrnila je zaveso in pogledala skozenj. Pred oknom je stal nekdo. Matevž?

Odprla je okno.

»Ali si ti, Matevž?«

Tujec se je zasmejal.

»Andrej!« je presunilo Marjetko.

»Človek sem kot drugi, čemu se me bojiš?« je šepetajoče dejal fant in iztegnil roko, da bi jo prijel.

»Pusti me!« je zasopla ter hotela zapreti okno.

»Marjetka, poslušaj!« je glasneje dejal fant. »Matevž ne more priti, sem prišel pa jaz.«

»Ne more, zakaj ne more . . .«

»Taka noč je, poslušaj me, saj je vseeno . . .«

Z vso naglico ji je šepetal dobro premišljene omamljive besede. Marjetka se ni branila. Strmela je v noč in čakala Bog ve česa. Otožne besede so jo skoraj premotile. Nazadnje Andrej ni tak kot je mislila. Matevž se je ustrašil poti, on pa ne. Sama ni vedela, kdaj je prisluhnila sladkim besedam . . .

Hipoma se je iz teme utrgala črna postava in obstala pri vasovalcu pod oknom. Divja kletev je prekričala veter in Andrej je v hipu poskočil, težka palica ga je oplazila po glavi.

»Matevž!« je kriknila Marjetka in omahnila od okna.

Neznanska bolečina ji je stresla srce. Trepetala je od groze, dokler se ji niso oči napolnile s solzami. Zagrebla je obraz v blazine in jokala, jokala . . .

Tonče je slišal krik in šum. Vzdignil se je, ogrnil kamžolo in odprl vrata.

»Kaj pa je?« je zagodrnjal oče na peči.

»Nič, nič!« ga je potolažil fant.

Po Grapi je šumel veter. V gneči temnih senc ni razločil Tonče ničesar. Nekje v bregu je ropotalo kamenje.

»Vražja noč!« je zaklel in se obrnil.

Takrat je zgoraj na cesti nekdo neznansko zavriskal, da je prekričal vse vetrove in zbudil Graparje.

»Matevž!« je spoznal Tonče.

Čakal je na pragu, če se bo vrisk ponovil.

Tudi Marjetka je slišala vrisk. Nehala je jokati, stopila je k oknu in čakala.

Vrisk se ni ponovil.

(Dalje prihodnjič.)

POVEST O KIPCU.

(Konec.)

»Na operacijo je moral nenadoma. Težko je bilo in nismo imeli dosti upanja. A šlo je le. Še zdravnik se čudi, da se je izlizal. Sedaj leži že doma.«

Mimica je brez besed mislila, z očmi uprtimi v daljavo.

»Rib ni bilo oni petek zjutraj, pa tiste grozne sanje in še vse drugo . . .«

Nenadoma je pozabila in dejala glasno:

»Ampak kipec svetega Antona! Kako je mogoče železo izrabiti,« Dekle je pogledalo nerazumljivo.

»Kaj praviš?

»Ah nič!« se je zavedla Mimica. »Ali ga smem obiskati?«

»Kadarkoli hočeš, saj vem, da te želi videti.«

Potem sta se razšli. Mimica pa je mislila vso pot do doma:

»Čudno, čudno! Človeku bi se zmedlo, če bi preveč mislil.«

V predvečerni uri je šla sama preko stelnikov. Mehke steze so se vile sredi zasanjanega zelenja brez in se tam daleč nekje zajedale v mračno hrastovje. Sredi vse te tihe, daljne lepote so ji bile misli čudovite. Samota ji je oklepala mlado dušo kot objem božje roke in v srcu ji je bilo nepopisno. Šla je k Tonetu. Daleč je bilo, pa kaj to! Še vse težje bi hotela prestati. V naročje bi si ga položila in ga tako držala vse dni, samo da bi preje ozdravel. Ubožček!

Tiho je obstala pred vrati sobe, v kateri je ležal. Ali bi šla naprej? Razni pomisleki so ji v hipu napolnili dušo. Pa je ljubezen zmagala, vse ono, čemur pravimo včasih: ne spodobi se! V njenih mislih ni bilo ničesar, s čimer bi se skrunilo sveto čuvstvo. Tu je bila samo želja in hrepenenje. da ga vidi in mu pomaga. Tu je bilo samo usmiljenje žene, ki ljubi in se boji. Vstopila je s sklonjeno glavo. Sredi blazin je ležal, bled, bled. Prav tak, kot ga je gledala ona ponoči v sanjah.

»Tone!« — Edina beseda, ki jo je mogla izreči; vse druge so utionile v mehkosti solz.

Fant se je rahlo nasmehnil in stisnil roko, ki jo je stegnila k njemu.

»Nič hudega, deklica. Kmalu bom dober. Samo malo slab sem še.«

Potem sta si dolgo molče zrla v oči. Nobeden ni našel besede, oba sta mislila isto: kakor bi se bilo skoro nekaj zgodilo in ju ločilo za vse veke. V molku sta razumela eden drugega in njuni roki sta se nehote spojili tesneje.

Čez čas se je Mimica nagnila k njemu:

»Kje imaš oni kipec?« Pridržal je dih. Tone je rahlo priprl oči, kakor da misli nekaj velikega, velikega. Z belo roko je šel pod blazino in ji ga stisnil v roko.

»Tu je. Toda zdi se mi, da je ves izčrpan. Mislim namreč, če bi bilo sploh mogoče, da se molitev in blagoslov blagoslovljenega predmeta more kdaj izčrpati. Potem bi bil ta kipec gotovo. Mislim, da me razumeš?«

Sedaj ji je postalo na mah jasno vse. Držala je kipec v rokah, ki je ves blestel v zarji večera in zrla skozi okno v rdeča polja. Potem mu je vrnila spominček in dejala vsa zamišljena:

»Kako čudovito vodi in uči Bog svoje otroke!«

On pa je dodal:

»In kako hitro jim da včasih spoznati, kar preje niso hoteli vedeti!«

Mimica ga ni razumela popolnoma, a je molčala. Tone pa je zopet shranil spominček pod blazino. Ne zato, ker je morda tako želela, ampak zato, ker on drugače ni več mogel. Škrlatni žar večera je veslal preko njunih zlatih las in se topil v njunih sinjih očeh. Duši sta rahlo vzdrhteli druga ob drugi ob nenadno dojeti čudežni pesmi nad zemljo . . . Saj sta se v tej uri našli popolnoma.

Ž E N A I N D E L O

R. Smersu:

POMEN SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Francoska revolucija je prinesla delovnemu ljudstvu le navidezno svobodo. Resnično svobodo so uživali le bogati in mogočni, ki so smeli v imenu svobode svobodno izkoriščati slabotne in revne. V imenu svobode je trajal delovni čas po 14 in še več ur na dan; delalo se je podnevi in ponoči. Delovni pogoji in plača so bili odvisni od proste volje delodajalca. Za zaščito žena in otrok se ni nihče brigal. Če je postal delavec nesposoben za delo, je bil prepuščen samemu sebi.

Preobrat je nastal šele v drugi polovici prejšnjega stoletja. Delovno ljudstvo se je vzdramilo, se pričelo organizirati in z vedno večjo silo zahtevati zaščito pred

izkoriščanjem in izrabljanjem s strani brezvestnega kapitalizma. Najprej si je delavstvo priborilo zaščito pri delu tkz. socialno zaščito. Kmalu pa je delavstvo uvidelo, da v enaki meri kot pri delu potrebuje pomoči tudi takrat, ko delavec ne more več delati, bodisi, ker je star, bolan in nesposoben za delo, bodisi ker dela ne more dobiti. In polagoma si je delavstvo priborilo zakonito pomoč tudi za te primere — socialno zavarovanje.

Danes si ne moremo misliti države brez socialnega zavarovanja. Socialno zavarovanje je postalo temelj moderne socialne politike, temelj mirnega in srečnega sožitja državljanov in vsestranskega napredka države.

Še prav poseben pomen pa ima socialno zavarovanje za zaposleno ženo-delavko in nameščenko. Ženi je prineslo socialno zavarovanje svobodo, enakopravnost ter neodvisnost. Če zboli ali če se ponesreči, ne bo ji treba iskati pomoči in podpor pri delodajalcu ali pri usmiljenih srcih — socialno zavarovanje ji bo nudilo svojo pomoč. In kakšen pomen ima še materinsko zavarovanje. Tega bi se moralo naše ženstvo dobro zavedati.

Res je, da naše socialno zavarovanje še ni popolno, da še nimamo brezposelnostnega in invalidnega zavarovanja, da so nekatere podpore še premajhne, vendar se moramo zavedati, da je to, kar imamo, plod velikega truda in boja naših prednikov in je sedaj naša dolžnost, da s pomočjo delavskih in nameščenjskih organizacij zboljšamo in spopolnimo obstoječa določila. Posebno odločno pa moramo nastopiti proti tistim, ki bi hoteli obstoječe socialno zavarovanje poslabšati ter s tem vzeti ženam svobodo, enakopravnost in neodvisnost.

O DOPUSTIH

Človek je postavljen na zemljo, da dela. Toda človeške moči imajo svoje meje in že naravno pravo določa, da mora imeti človek toliko počitka, da nadomesti in obnovi one sile in moči, ki jih je pri delu izrabil. Ker pa tega mnogi delodajalci nočejo vedeti in razumeti, je morala država z zakonom zaščititi to naravno pravico delovnega ljudstva do počitka. Uredila je nedeljski in prazniški počitek ter vprašanje dopustov. Seveda še ni to vprašanje tako rešeno, kakor je prav in potrebno za duševno in telesno zdravje delavstva. Vendar bi bilo že mnogo storjenega, če bi se izvajala vsaj obstoječa — čeprav skromna — določila.

Dopusti nameščenek so urejeni v obrtnem zakonu, ki določa v § 329. sledeče: Ako služi nameščenec (enako velja vse to tudi za nameščenke) v istem podjetju neprekinjeno 6 mesecev, se mu mora dati tekom leta neprekinjen dopust vsaj 10 dni na leto, po petih letih službe najmanj dva tedna, po desetih letih najmanj tri tedne, po 15 letih 4 tedne, a po 25 letih najmanj pet tednov plačanega dopusta vsako leto. Ako niso v podjetju zaposleni več nego trije nameščenci, se more dati dopust v dveh približno enakih delih. Nameščenec izgubi pravico do dopusta, če jo v teku službenega leta ne zahteva, ker zakon izključuje prenos dopusta na drugo službeno leto. V dopust se ne sme šteti čas bolezni. Pravica na dopust ugasne, če nameščenec dopusta ni zahteval, če ga je že izrabil z neutemeljenim izostankom iz službe ali če je odpovedal službo. Če pa je delodajalec odpovedal službo, nameščenec ne izgubi pravice do dopusta. Če pa je bil odpuščen iz važnih razlogov, potem seveda nameščencu ugasne pravica do dopusta. — Vse povedano velja samo za one nameščence in nameščenke, za katere velja obrtni zakon. Za nameščence pri državnih in javnih uradih pa veljajo posebna določila tkz. pragmatika.

Dopusti vajenk in delavk. Za nižje pomožno osebje, vajenke, rokodelske in tovarniške delavke obrtni zakon ne pozna plačanega dopusta. Dana je samo možnost, da si ga organizirano delavstvo pribori in uredi s kolektivnimi pogodbami. Vprašanje plačanih delavskih dopustov je treba čimprej z zakonom urediti in dolžnost naših strokovnih organizacij je, da to pravico našim delavcem in delavkam čimprej pribore.

Dopusti služkinj in drugih hišnih poslov so urejeni z uredbo deželne vlade za Slovenijo z dne 18. junija 1921 in sicer imajo hišni posli po dveletnem nepretrganem službovanju pravico do enotedenskega dopusta. Dopust se določi sporazumno po potrebah v gospodinjstvu. Posel mora dobiti v času dopusta poleg cele mesečne plače še tudi doklade za hrano v višini polmesečne plače, ki se mora izplačati v celem znesku že ob nastopu dopusta. To pravico posel izgubi, če službo odpove, ali če je odpuščen iz tehničnih razlogov. Če pa se jasno vidi, da je bilo poslu odpovedano le za to, da ni treba plačati dopusta, potem sme posel kljub odpovedi zahtevati odškodnino za neizrabljen dopust. Posebno važno je določilo, da mora dobiti posel vsako drugo nedeljo in vsak drugi praznik za oddih in razvedrilo prost popoldan — najmanj pet ur.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Prostovoljno nadaljevanje članstva pri Okrožnem uradu. M. G. iz A. vprašuje: Ali je mogoče, da ostanem še nadalje zavarovana pri Okrožnem uradu, ker sem brezposelna, pa bi iz svojih prihrankov do zopetne zaposlitve plačevala mesečne prispevke?

Odgovor: Da, to je mogoče pod pogojem, da plačate v štirih tednih po izstopu iz dela vse dospele prispevke. Istočasno morate javiti Okrožnemu uradu, da želite članstvo prostovoljno nadaljevati. Plačati boste morala celoten prispevek, torej tudi tisti del, ki odpade sicer na delodajalca. — Če pa so že minuli štirje tedni, potem članstvo ne morete več *prostovoljno nadaljevati*, morete pa prositi Okrožni urad, da Vas sprejme za *prostovoljno članico*. Prostovoljno članstvo je seveda nekaj drugega od prostovoljno nadaljevanega članstva. Prostovoljno se pa morete zavarovati le, če še niste stara nad 40 let in če je Vaše zdravstveno stanje ugodno, kar bo preiskal zdravnik Okrožnega urada. Prostovoljni član oz. članica plača mesečno 37 Din.

Družinsko zavarovanje pri Okrožnem uradu. Ista vprašuje: Ali pomaga Okrožni urad tudi otrokom zavarovancev?

Odgovor: Otroci zavarovanca imajo v primeru bolezni pravico do zdravnika, zdravil, zdravilnih pripomočkov in zdravljenja v bolnici, kot ostali družinski člani pod pogojem namreč, da žive z zavarovancem v skupnem gospodarstvu in so brez dohodkov. Če torej za otroka ne skrbi oče, ki je zavarovanec, ampak kdo drugi, potem seveda oče nima pravice zahtevati, da naj Okrožni urad zdravi otroka na račun svojega članstva. —

Katerega zdravnika si sme izbrati zavarovanec Okrožnega urada. K. U. iz Lj. vprašuje: Ali je mogoče, da si zavarovanec v primeru bolezni izbere zdravnika, ki mu bolj zaupa?

Odgovor: Zavarovanec se more zdraviti le pri zdravnikih urada, ki so postavljeni za okoliš, v katerem je zavarovanec zaposlen. Če je v tem okolišu več uradnih zdravnikov. (n. pr. v Mariboru, Ljubljani, Celju, Ptuj, Kranju) sme zavarovanec izbirati med zdravniki, drugače pa ne.

Nujna pomoč je potrebna, Ista vprašuje: Ali sme zavarovanec v primeru nujnega obolenja obiskati ali poklicati najbližjega zdravnika, čeprav ta ni zdravnik Okrožnega urada?

Odgovor: V nujnih primerih, ko bi imelo klicanje in čakanje pristojnega uradnega zdravnika lahko usodne posledice, sme poklicati zavarovanec za prvo pomoč najbližjega zdravnika, čeprav ta ni zdravnik Okrožnega urada. Če sta torej podana ta dva pogoja: težka bolezen, ki potrebuje nujne zdravniške pomoči, uradnega zdravnika pa ni dobiti, bodisi ker daleč stanuje, bodisi ker ga ni doma — v tem primeru povrne Okrožni urad zavarovancu stroške za prvo pomoč, ki jo je nudil neuradni zdravnik. Nadaljno pomoč mora zavarovanec seveda iskati pri uradnem zdravniku.

Poglavje o zdravnikih in zdravilih. T. M. vprašuje: Govori se, da se zdravniki pri Okrožnem uradu premalo zanimajo za bolnike in da jim zapisujejo manj vredna zdravila. Ali je to res?

Odgovor: Take govorice so v splošnem neosnovane. Pri zdravnikih Okrožnega urada se oglašajo mnogi ljudje samo zato, da bi prejeli hranarino. Ker jim zdrav-

nik odkloni hranarino, pa govore o njem, da je slab, da se premalo zanima za bolne zavarovance itd. Včasih se pa res dogodi, da kak zdravnik Okrožnega urada ne izpolnjuje svojih dolžnosti napram svojim zavarovancem. Svetujemo našim čitateljem, da se v takih primerih takoj pismo no pritožijo na Okrožni urad v Ljubljano. Glede zdravil pa tole: Zdravnik mora bolnika čimprej ozdraviti in ga čimpreje usposobiti za delo. Ta smoter naj doseže z najcenejšim zdravilnim načinom, če je ta način enako učinkovit kakor vsak drugi dražji zdravilni način. To pa seveda ni lahko, ker so bolniki mnogokrat ujetniki svojega okolja in zdravilske reklame. Namišljenim in pravim bolnikom se hoče namreč samo specialitet t. j. zdravil, ki

se dobe že pripravljena v prikupljivi opremi, v posebni obliki ter pod zaščitnim imenom. Običajno lepo doneče ime naj se laska ušesom, mikavna oprema naj mami oči, visoka cena pa naj vzbuja zaupanje, ki je glavni činitelj gospodarskega uspeha izdelovalca specialitete. Zdravnik Okrožnega urada takih zdravil seveda ne predpisuje, ampak predpisuje veliko cenejša zdravila na recepte, ki pa so popolnoma enakovredna dragim specialitetam. So pa tudi specialitete, ki so nenadomestljive in brez katerih sodobni zdravnik ne more uspešno zdraviti. Take specialitete mora zdravnik Okrožnega urada predpisovati v vseh primerih, kadarkoli to medicinske potrebe nujno zahtevajo.

K O L O D V O R S K I M I S I J O N

LETNO POROČILO KOLODVORSKEGA MISIJONA IN UREDNIŠTVA ZA VARSTVO DEKLET V LJUBLJANI.

Poročilo obsega delo v razdobju od 1. januarja 1933 do 1. januarja 1934. Kolodvorski misijon, ki ga je osnovala Slovenska krščanska ženska zveza, je pričel poslovati 1. aprila 1932. Do konca tega leta se je vedno bolj zbiralo okoli njega vse polno novega in širšega dela in je bilo zato nujno portebno, da se ustanovilo novo Društvo za varstvo deklet, kateremu je kr. banska uprava potrdila pravila 8. marca 1. 1933 pod številko 7742/1 in je po občnem zboru 27. marca istega leta začelo redno poslovati. Dočim se je do tedaj delo Kolodvorskega misijona raztezalo le na delo na kolodvoru, informacijsko delo v pisarni in delo v zavetišču, je novo društvo razširilo vse dosedanje delo Kolodvorskega misijona tudi še na skrb za moralno ogrožena dekleta, na vzgojo padlih deklet, na skrb za izpuščene kaznjence ter je pričelo z resnim bojem proti zvodništvu in prostituciji. Umevno pa je, da je to delo šele v prvih začetkih in bo treba še temeljitega študija, preudarnega praktičnega dela in seveda tudi mnogo gmotnih žrtev.

Četudi je tako društvo, kakor je Društvo za varstvo deklet in Kolodvorski misijon namenjeno v prvi vrsti ženstvu, vendar je bilo treba v precej primerih priskočiti na pomoč tudi moškim, deloma z nasveti in informacijami, deloma tudi z dejansko pomočjo.

Na kolodvoru je poslujoča kolodvorska pomočnica, ki vrši službo pri prihodu vseh vlakov od 7 do 22½, dala 84 nasvetov, 8 moškim, 71 ženskam in 5 družinam. Dejansko je pomagala v 178 primerih in sicer 27 moškim, 141 ženskam, 10 otrokom. Ta dejanska pomoč se je raztezala na spremstvo bolnih do tramvaja v 33 primerih, v bolnico v 14 primerih, na policijo v 9 primerih, h konzulatoma v 22 primerih, v prometno pisarno v 14 primerih, na bansko upravo v 3 primerih, h karitativnim ustanovam v 5 primerih, v menjalnico v 6 primerih, k mest. social. uradu v 17 primerih, na mestni fizikat v 3 primerih, k zdravniku v 3 primerih, na Izseljeniški urad v 6 primerih.

Ponesrečence je bilo treba obvezovati 3 krat, 2 krat pomagati pri porodu, oziroma splavu, 25 krat klicati rešilno postajo, 5 krat izvoščka ali drugo prevozno sredstvo.

Večkrat je bilo treba nastopiti na kolodvoru proti nadlegovanju potujočega ženstva ter zato tudi posredovati pri policiji in vojaški upravi.

Pri doseljevanju izseljeniških družin je kolodvorska pomočnica stalno pomagala z nasveti. Istotako je v 7 primerih svetovala in pomagala nezakonskim materam.

Manjših informacij 2549 in sicer 157 moškim, 2381 ženskam in 11 družinam. je izdala kolodvorska pomočnica kar na kolodvoru.

Od navedenih primerov pomoči, spremstva in nasveta je bilo deležnih nad 30 tujih državljanov, ki so se na poti skozi Ljubljano brez nadaljnjega orbnili za vse tozadevno na poslujočo kolodvorsko pomočnico, kakor je to tudi v drugih državah navađa.

Vsi daljši in važnejši razgovori ter nasveti so se izvršili v pisarni Kolodvorskega misijona, Masarykova c. 12., kjer je stalno navzoča po ena odbornica, da v zvezi s kolodvorsko pomočnico ukrene vse potrebno. V to pisarno se je steklo v preteklem letu brez števila prošenj za preskrbitev službe, pisale so nezakonske matere po nasvete glede pravne zaščite ter so se tu shajali ljudje vseh slojev najrazličnejših značajev, vsake starosti. Vsi so imeli kako potrebo, kako željo, ki so jo izrazili kolikor mogoče zgovorno, ganljivo, v dolgem pripovedovanju, kjer sta si bila resnica in fantazija najbližji sosed, ali pa boječe in sramežljivo, velikokrat le na dobrohotno prigovarjanje. Da so bili vmes tudi taki, ki so hoteli Kolodvorski misijon potegniti, ni treba posebe omenjati. V vseh primerih, ki so bili pravnega značaja je sodeloval pravni zastopnik društva.

V pisarno je došla tudi lepa vrsta dopisov iz inozemstva, v katerih so najrazličnejši ljudje in uradi prosili pomoči in nasveta. Prav tako je bila pisarna Kolodvorskega misijona v 29 primerih z inozemstvom v stiku zaradi pomoči. V isti namen izdaja pisarna priporočilne karte potnicam, ki odhajajo v tuje kraje, po katerih jih Kolodvorski misijoni v drugih državah spoznajo kot svoje varovanke.

Na kolodvoru in v pisarni so iskali nasvetov in informacij tujci in sicer:

Iz Avstrije 6, iz Nemčije 13, iz Francije 6, iz Italije 6, iz Rumunije 3, iz Čehoslovaške 2, iz Madžarske 2, iz Amerike 1, iz Rusije 1, iz Poljske 1.

Razen tega je pisarna vzdrževala pismene stike:

z Nemčijo v 10 primerih, s Švico v 8 primerih, z Avstrijo v 4 primerih, z Belgijo v 2 primerih.

Pisarna Društva za varstvo deklet izkazuje izven zgoraj imenovanih pismenih stikov še 210 došlih in odposlanih pism.

Kakor je delo Kolodvorskega misijona internacionalno, tako je tudi interkonfesionalno, vendar so bili izvzemši 3 protestantov, 1 mohamedanca, 2 pravoslavni vsi katoličani, ki so iskali pri Kolodorskem misijonu pomoči.

V zavetišču Kolodvorskega misijona v Kotnikovi ul. št. 8 je prenočevalo 470 prenočevalk, vsega skupaj 802 noči. Od teh je bilo plačanih prenočišč 556, brezplačnih 239, deloma plačanih 7. Največ prenočevalk je bilo za eno noč, najdalje pa je prenočevala ena prenočevalka, namreč 62 noči. Od prenočevalk je bilo največ Slovenk, 4 Hrvatice, 1 Srbkinja, 3 Avstrijke, 2 Nemki, 4 Italijanke in 1 Poljakinja.

Izmed vseh teh prenočevalk je bilo 401 brezposelnih deklet, ki so čakale na službo. Po večini vsem onim, ki so brezplačno prenočevale, je bilo treba oskrbeti tudi prehrano, kar se je zgodilo deloma iz društvene blagajne, deloma pa je prispeval Marijin dom in Vincencijeva konferenca, ki ima poleg zavetišča svojo kuhinjo.

Med brezplačnimi je bilo tudi 9 odpuščenih kaznjenk, ki so se vrnile iz Begunj in jih je društvo in Kolodvorski misijon le z veliko težavo spravil v službo. Poleg teh so bile tudi 4 mladoletne sirote, ki jih je Kolodvorski misijon in zavetišče

zaenkrat rešil ceste, a je njihova bodočnost v nevarnosti. Dogajalo se je tudi, da so nekatere usmiljene gospe pripeljale v zavetišče izrecno počestne ženske, ki ne spadajo več v delokrog Kolodvorskega misijona, a ker se prave meje ne pozna na prvi pogled, jih je zavetišče brezplačno prenočilo 6, prihodnji dan pa oddalo na policijo, oziroma na odgonski urad.

Po svojih pravilih ima Društvo za varstvo deklet pravico oskrbovati brezposelnim tudi službe in si je za to oskrbelo tudi dovoljenje obrtne oblasti mestnega magistrata. Posredovalnica posluje v zavetišču Kotnikova ul. 8. Poslovati je pričela 1. oktobra 1933, vendar je stalno več ponudb služkinj, kakor pa vprašanj gospodinj. V dveh in pol mesecih je bilo mogoče oddati eni tretjini prosilkam službe, druge pa se je napotilo na druge posredovalnice, ki pa so tudi vse prenapolnjene z brezposelnimi.

Sredi novembra je Društvo za varstvo deklet — Kolodvorski misijon dobilo lasten telefon s številko 35-19.

Društvo in Kolodvorski misijon ter vse njuno delo je izključno navezano na dobra in plemenita srca, ki prispevajo v denarju in blagu toliko, da se je dosedaj moglo delo neokrnjeno vršiti. Kriza in denarne stiske vsega prebivalstva pa ogrožajo tudi to delo, da se le z največjo težavo vzdržuje. Zato društvo stalno zbira novih dobrotnikov, deloma kot redne, izredne in ustanovne člane, deloma pa kot enkratne podporne ter se je že opetovano obrnilo na širšo javnost, pa tudi na bansko upravo in ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje za pomoč. V nadi, da mu bo odtod prišla gotova pomoč, z zaupanjem stopi v novo leto dela skrbi in varstva ženstvu, ki potrebuje njegove pomoči.

Društvo za varstvo deklet in Kolodvorski misijon pa je takoj ob svoji ustanovitvi iskalo stikov s sorodnimi društvi in napravami v raznih mestih Jugoslavije. Z Mariborom, ki ima Kolodvorski misijon tudi že od 1. junija 1932, ima stalne stike. V zadnjem času pa je navezalo stike z Zagrebom, kjer vrši enako delo društvo »Naš dom«, ki ima poslovne prostore v Beogradski, 12; s Skopljem, kjer je enako društvo in zavetišče v domu Sv. Marte, Karadjordjeva št. 56; s Splitom, kjer je »Društvo za zaščito djevojaka«, Rimska 3, in s Sarajevom, kjer je enako društvo in zavetišče v zavodu Sv. Jožefa, Banjski breg.

Internacionalna centrala vseh društev za varstvo deklet v Švici (Association catholique internationale de oeuvres de protection de la jeune fille) Fribourg, 24 Grand' rue pa pošilja društvu stalno okrožnice, v katerih kaže delo, ki ga vrše enaka društva po drugih državah in marsikdaj pokaže tudi pravo metodo zanj.

Društvo, ki mu nalagajo pravila skrb in delo za brezposelna dekleta, za moralno ogrožena dekleta, za vzgojo padlih deklet, za izpuščene kaznenke, za boj proti prostituciji in zvodništvu, je v preteklem letu v vseh teh ozirih storilo prvi korak z raznimi vlogami na bansko upravo, prosvetni in socialni oddelek, na ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, je stopilo v stik z Borzo dela, z Delavsko zbornico, z Delavskim azilom in podobnimi ustanovami ter upa, da mu bodo šle vse te ustanove na roko pri vršitvi dela za vse omenjene vrste žena in deklet.

Pohvalno in z velikim zadoščenjem mora omenjati društvo razumevanje za njegovo delo, ki ga je kazala uprava policije in njeni organi, ki so v premnogih slučajih takorekoč roko v roki delovali s kolodvorsko pomočnico in pisarno Kolodvorskega misijona.

Enako zahvalo zasluži tudi železniška uprava, ki vedno in povsod vpoštevata delo Kolodvorskega misijona in mu gre vsestransko na roko.

Za novo leto društvo nima novih načrtov, pač pa bo skušalo po svojih najboljših močeh vse dosedanje delo razširiti, poglobiti in uresničiti vse načrte, ki si jih je postavilo ob svojem začetku.

Za pravico kitajskih žena. Kitajska vlada je sprejela nov družinski zakon, ki določa, da je edino monogamija (zakon z eno ženo) pravna zakonska zveza. Po tej določbi smejo poslej vse žene, katerih možje imajo še kakšne postranske žene, dvigniti tožbo za ločitev. Sicer se za bedne žene, ki so doslej trpele to dvojno moževo moralo, ne bo položaj bogve kako izboljšal, toda novemu ženskemu rodu se svetlika na obzorju zarja lepših, pravičnejših dni; seveda ne z zakonsko ločitvijo, ki je v svojem jedru nenaravna, marveč z lepšim sožitjem med zakonskimi dvojicami.

Poslanstvo ameriških žena. Ženski klubi v ameriških Združenih državah so prvotstni nosilci duhovne kulture med ameriškim prebivalstvom. Ti klubi se ne bavijo le z raznimi verskimi, ženskimi, umetniškimi itd. vprašanji, kar naj bi pač prineslo novo, sveže življenje na najmlajši obljudeni kontinent sveta, marveč so tudi razvili mrežo dobredelnega delovanja zlasti med nižjimi sloji, ki jih trdi ameriški kapitalizem pušča brez slehernih življenjskih sredstev. Zadnje čase so ti ženski klubi, ki jih je danes nad 14.600 — z več stotisoči idealnih žena, razgrnili svoje delovanje na brezposelne ameriške družine in posameznike, za katere zbirajo denarne podpore kakor jim tudi iščejo službenih mest. Nedvomno bodo te žene na socialnem polju ameriške bede več storile kakor še tako odločni socialni zakoni predsednika Roosevelta.

V 25 letih pet in dvajset otrok. Furlanka Furlanetto je pred nedavnim povila pet in dvajsetega otroka. In vendar nima ta žena več kot 46 let. Izmed petindvajsetih članov mlade družine jih živi danes še 18. Seveda je to za današnje dni, ko se toliko družin brani otrok, pravi fenomen. Toda blagoslov božji v življenju teh številnih otrok ne bo izostal; primolila jim ga bo materina ljubezen.

Katoliška umetnica. Gospa Laerum-Liebich, slovita norveška glasbenica, praznuje letos svoj 70 letni rojstni dan in hkrati 50 letnico umetniškega delovanja. Ta žena je zvesta prijateljica znamenite pisateljice Sigride Undsetove, katero tudi me Slovenke dobro poznamo. Kakor Und-

setova, tako je tudi Laerum-Liebich verna katoličanka. Njeno umetniško načelo je: *Glasba in vera sta najbližji sestri*; vera je najgloblja zamisel glasbe. Njena najboljša dela so romance, ki jih Nordijci izredno radi pojo. Tako vidimo, da je pri vseh velikih ustvarjalkah kakor ustvarjalcih ravno vera najgloblji vir za njihove umetnine.

Žene zapuščajo službe. Nova odredba poljskega državnega predsednika se glasi: Ako stopi začasno ali stalno nastavljena učiteljica v zakon, izgubi takoj svojo službo. Poročene žene sploh ne morejo dobiti službe na učiteljskih mestih. Morebiti bi bila ta odredba za zasebna podjetja bolj potrebna kakor za učiteljske službe; zakaj poročen učiteljski par, če služi le mož, ne more radi prenizke mezde dostojno živeti, zlasti pa si ne more ustvariti družinskega ognjišča ...

Pameten korak. Južnoafriške žene so se obrnile na politične oblasti, naj prekličejo sklep, da bi se mogle deklace možiti že z dvanajstim letom. Zakaj ravno prezgodnje materinstvo uničuje naraščaj, ki je duševno in telesno zaostal. Južne Afričanke hočejo imeti zdrav rod. Čudno, da oblasti same ne uvidijo kvarnosti takih zakonov.

Žena na odgovornem mestu. Turška zdravnica Badria Rahid Hanum je bila zadnje dni imenovana za prvo zdravnicoglavnega turškega mesta Ankare. To je prvi primer v svetovni zgodovini, da je stopila na čelo vsega zdravstva v glavnem mestu države — ženska. In vprav v državi, kjer so bili ženo do predvojne dobe smatrali za človeka nižje vrste in so ji bila zaprta sleherni vrata do javnega življenja. Taki primeri so že zategadelj važni, ker dokazujejo, da je v mnogih poklicih ženska enako ali pa še celo bolj sposobna kot moški. Tega dejstva seveda v prosvetljeni Evropi še ne bomo tako zlepa priznali ...

Tudi vzhod se prebuja ... Kadar koli slišimo imena raznih azijskih držav, nam se srce zdrzne, če pomislimo na življenje tamkajšnjega ženstva. In vendar ni danes več onih eksotičnih posebnosti, ki so zagrinjale ves vzhod z nekakšno skrivnostnotenčico. Te dni beremo, kako se perzijska vlada trudi, da bi dala ženi ono mesto,

ki ji po njeni sposobnosti pristojajo. Poslednji ukrep vlade je: ustanovitev bolniške šole, kjer naj se pripravljajo vzorne deklice za bolničarski poklic ter nudijo vsemu narodu zdravstveno vzgojo in pomoč. To more dati le ljubeznivost in požrtvovalnost ženske duše, ki se zna neprijemno lepše kot moški žrtvovati za sočloveka.

Proti sramotnemu zapeljevanju. Vlade dvanajstih držav so se po svojih zastopnikih in zastopnicah v Zvezi narodov obvezale, da bodo poslej kaznovala tudi one, osebe, ki bodo polnoletne (doslej je ta odredba veljala le za mladoletne žrtve) žene in dekleta zavajale v druge države v sramotne svrhe. Ta odlok velja tudi za one primere, če bi zapeljank svobodno sledile zapeljivcem. In že sam poizkus zapeljevanja bo strogo kaznovan. M. Gautier se je izrazil v imenu Francije, da bo treba ta ukrep raztegniti tudi na kolonialne in mandatne države (to so one države, ki so izročene Franciji v varstvo, n. pr. Sirija). Rekel je: Trgovina z deklicami je sramota naše civilizacije, zato jo pa moramo čimprej odpraviti. Ob tej priliki se je zgodil prvi primer, da se je žena podpisala v imenu vlade: španska odposlanka Izabel de Palencia. V vladnih delegacijah 12 držav je bilo zastopanih skupno 13 žena. Nedvomno je najsramotnejši madež sodobnosti trgovina z dekleti. Se pač vidi, da vsa prosvetljenost Evrope temelji na brezvestnem tekmovanju za denarjem in npravni propalosti: od tu pa je le en korak v pogin ...

Enajst zapovedi za japonske žene. Ko japonsko dekle ob možitvi za vedno zapušča domačo hišo, pristopi k njej mati ter ji da važne nasvete in nauke, ki jih naj ohrani v srcu za vse življenje ter ga tudi po njih uravna. Poslušaj, kako modro govori japonska mati:

1. Od tiste ure, ko prestopiš prag v novo zakonsko življenje, nisi več moja hči. Zato

pa moraš od sedaj naprej prav lepo ubogati svojo taščo, kakor si prej ubogala očeta in mater.

2. Po poroki naj postane tvoj mož edini tvoj gospodar. Zato bodi nasproti njemu vedno uslužna in prijazna.

3. Bodij vedno ljubezniva nasproti svoji tašči.

4. Ne bodij ljubosumna; ljubosumnost bo namreč umorila možovo ljubezen do tebe.

5. Tudi če je tvoj mož siten, premagaj se. Bodij potrpežljiva in ko se pomiri, tedaj bodij v pogovoru z njim prijazna in nežna.

6. Ne blebetaj preveč; ne govori slabo o svojih sosedih.

7. Ne hodi nikdar k vedeževalki.

8. Imej vedno vse v lepem redu in posebno v gospodinjstvu bodij varčna.

9. Ne hvali se in ne bahaj, če je tvoj oče bogat; če ima veliko premoženje, tedaj tega nikdar ne omenjaj pred sorodniki svojega moža.

10. Če tudi se še mlada omožiš, vendar se ogibaj družbe mladih ljudi.

11. Ne nosi nikdar svetlobarvnih oblek; skrbi pa, da si vedno oblečena snažno in skromno.

Kako modre nauke daje japonska mati svoji hčeri! — Na splošno lahko opazimo, kakor pravi misijonar P. Jakob Gruintges S. V. D., da se hči teh naukov tudi drži.

Življenje japonskih žen in deklet je v resnici skrito in skromno in se zato bistveno loči od življenja evropskih žena in deklet. — Tam je tudi podeželska navada, da se žena in hčere le redko pokažejo, če dobi mož na svoj dom obisk. Ob prihodu in slovesu napravijo tri globoke poklone; pri tem pokleknejo na tla, se s čelom dotaknejo tal in potem kvečjemu še strežejo pri neizogibni japonski »čajanki«. Četudi je tako pretirano suženjsko obnašanje človeka nevredno, vendar so japonske žene prav dobre gospodinje.

I Z N A Š I H K R O G O V

Karolini Komočarjevi ob šestletnem jubileju!

Šest let v tujini! Šest let zveste službe v eni hiši. To so v današnjih dnevih že

redki slučaji. Mlada si še, Karolina, in vendar si že šest let svojega življenja, svoje mladosti, zdravja in moči žrtvovala za dobro drugih. Osemnajstletna si se po-

dala v svet, v daljne Skoplje na jug, in danes, štiriindvajsetletna, si še vedno ti-sta vesela, vedno nasmejana mladenka, vredna, da Ti postavim v našem krogu mal spomenik. Težko bolezen si že prestala, katere posledice še zdaj često občutiš in vendar si vedra, vedno pripravljena na smeh, na prijazen odgovor komurkoli in kadarkoli. Priljubljena vsem, ki Te poznamo, najlepši vzor slovenskih deklet, si ohranila čisto slovensko govorico. Šest let življenja med tujimi ljudmi, daleč proč od rodne grude, ti ni spremenilo srca in duše, kar se tako često dogaja pri naših dekletih, ki zapuščajo dom in odhajajo v tujino. Ponos dekliške časti si ohranila, čuvala in čuvaš še sedaj, medtem ko mnogo naših deklet tako lahkomiiselno potepta cvet svoje mladosti, ki potem nikdar več ne zacvete. Tvoj blagi, odkriti značaj jasno podčrtava Tvoje dobro, nesebično srce. O, ko bi se vse, ki te poznajo, ravnale po Tvojem vzgledu, koliko nepotrebnih solz kesanja bi bilo prihranjenih! Otroka Tvojih gospodarjev sta zrastle na Tvojih rokah, sama pobožna in vneta kristjanka tudi mala pravoslavčka učiš moliti: Pre-ljubi angel varuh moj! Najboljša članica našega društva, oživljaš naše sestanke v do-mu Sv. Marte, kjer se udejstvuješ v društvu z najboljšimi nameni. Kjer si Ti, tam je veselje in smeh in poštena zabava. Zato pa, draga slovenska dekleta, ravnajmo se po vzgledu Karolininem, da damo vsaj nekaj zadoščenja užaljeni časti naše mile slovenske domovine.

Tebi pa, draga Karolina, cvet slovenske zemlje, kličem: Bog Ti daj čakati še mnogo srečnih let, — nekoč tudi v krogu svoje družinice, ob lastnem ognjišču! Bog te živi!

Tvoja stanovska sosestra!

PRIJATELJICI MINKI ERMANOVI NA PRERANI GROB.

(umrla 24. decembra 1933.)

Št. Janž na Dol.

Otrok Marijin blagor Ti.

*Končan je boj, telo počiva
in duša večni mir uživa.*

Nazaj srce Ti ne želi,

Otrok Marijin, blagor Ti.

Komaj osemnajst pomladi je štel Tvoje življenje. Osemnajst vigredi Te je obiskalo in preden se je razcvetela devet-najsta, Te je poklical Vsemogočni po plačilo. Osemnajst let si se bojevala, saj Te je kal bolezní spremljala skozi celo Tvoje življenje. Ker Ti je bil končni cilj boja, Jezus Odrešenik in njegova mati Marija, zato si tudi tek boja srečno končala. S pogledom na jaslice in z molitvijo na ustih si mirno zaspala v Gospodu. Nad zvezdami se zdaj raduješ, nazaj srce Ti ne želi! Otrok Marijin, blagor Ti! Ker si bila zvesta Mariji, zato Te je tudi ona poplačala za zvestobo in za vso ljubezen, katero si gojila v svoji lepi dekliški duši. Prišla je po Tebe na sv. božično noč, in Te presadila na rajski vrt med svoje izvoljene otroke. Zatisnila Ti je oči in Te odpeljala v večni Betlehem, da tam pri njej praznuješ vesele, nikdar minljive božične praznike. Ker si bila lepa in čista kot angel, zato so Te tudi angeli sprejeli v svojo sredo, da z njimi prepevaš: slava Bogu na višavah. Da, bila si kot angel. Angelsko je bila tvoja duša čista. S krstno nedolžnostjo v duši si stopila pred večnega Sodnika, ker Te je sprejela Tvoja in njegova Mati. Nas pa, katere si prezgodaj zapustila, tolaži nada, da imamo v nebesih pri Materi eno dušo več, ki prosi za nas, ki se še bojujemo v tej solz-ni dolini. Minka, sestra draga! Daj, prosi, da kadar bodo tudi nam ure štete, naj

zapusti Marija za trenutek rajske dvore in pride po nas, da se bomo za vedno združile pri njej.

Agneza.

Mara Stepanova:

VZGOJITELJU - KAPLANU G. JANEZU HLADNIKU V SLOVO.

Mlad vrtnar je prišel na zapuščen vrt in sklonil glavo pri vhodu ... Razraščeno grmičje je pobožal z ljubečo roko in mogočno drevje je objel s toplimi pogledi. Pri nežnem, drobnem cvetju pa se je ustavil in ni mogel odtrgati oči od njega. Neskončno občutje mu je v hipu napolnilo srce. Občutje očeta, brata in prijatelja. V globino plemenite duše se je zavedel, da bo odslej vse to in je bil srečen ... To je bilo pred petimi leti.

Od takrat se je zgodilo mnogo. Cvetje je cvetelo leto za letom, z vsako pomladjo so bile grede bolj polne in sredi vihnarnih dni ni nehalo cveteti. Z ljubečo roko ga je mladi vrtnar gojil. Včasih pa je sredi najlepše pomladi zavelo strupeno. V tistih urah je bil žalosten, a ni obupaval. Pred Najsvetejše se je zatekel in ves truden in izmučen molil: »Ne daj, Gospod, da bi nekoč v ranem jutru našel zmrzle rože! Grede so polne, in za Tebe sem jih gojil. Kaznuj roko, ki bi si drznila ukrasti en sam Tvoj cvet, meni pa bodi mi-lostljiv in daj mi moč stanovitnosti.«

Tako je molil v tistih žalostnih urah. Rdeča lučka, ki je gorela pred Njim, mu je bila kakor studenec. Studenec ljubezni, modrosti in tolažbe, velike vere in silnega upanja. V siju te rdeče lučke je sveto do-umeval Odrašenikove besede: Blagor njim, ki bodo radi mene zaničevanje trpeli! — in je z veseljem v srcu in z nasmehom na ustnah šel mimo stoterih krivic, ki so mu bile prizadejane.

Od takrat pa do danes se je spremenilo mnogo. Brajde na našem vrtu so preoblo-

žene in čakajo jeseni. Bog je blagoslovil delo mladega vrtnarja, na čigar usta je govoril:

»Pazite in bodite budni! Prišel bo čas, ko bodo volkovi hodili v ovčjih oblačilih, in vam bodo pesek metali v oči, da ne boste videli njih pravega lica.« Potem pa je nekega lepega dne dejal:

»Tu je tisti čas, bodite pripravljeni!« Potem pa je zopet šel in molil:

»Očuvaj, Gospod, svoje ljudstvo in varuj ga s Sijona! Varuj ga pred krivimi preroki, ki sladko govore, a delujejo njihove besede kakor smrtonosen strup.«

Tako je učil in molil. Mi pa, ki smo cvetje z njegovih gredic, smo žalostni ob slovesu. Srce je prepolno, a ni besed za slična občutja. Solze se rode mesto njih, teh pa se človek sramuje.

Danes ga ni več med nami. Pustil je polne grede in obložene brajde. Božji blagoslov je bil sleherni njegov korak in molitev vse njegovo delo. Prišel je na naš vrt kakor vrtnar-začetnik, a odšel kakor mojster — umetnik. Koliko jih je, ki bi mu bili enaki? Mi, ki smo bili njegovi, vemo: redki so, kakor so redki dragoceni biseri. In če hočem dati duška svojemu občutju, moram zaklicati: Dajte nam takih vzgojiteljev, pa vam spreobrnemo svet!

Vam pa, g. kaplan, poslednji najprisrčnejši z Bogom! Naj bo Vaše veliko in pomembno delo, ki ste si ga naložili v bratskem Zagrebu, ena sama velika kaplja božjega blagoslova!

PISMO IZ NEMČIJE

Pisal sem Vam pred nekaj meseci, da ob priliki poiščem in obiščem ŠOLO ZA NEVESTE V MAINZU, o kateri ste pred nekaj več kakor enim letom sami v »Vigredi« nakratko poročali in tudi mene na njo opozorili. Koncem oktobra pred praznikom in na praznik Kristusa Kralja, smo

imeli v Mainzu III. mednarodni kongres Kristusa Kralja, katerega se je med drugimi udeležil tudi sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić, ki je s svojo kranjo postavil in svojim ljubeznivim nastopom vzbujal splošno pozornost in si pridobil simpatije vseh, ki so ga videli.

Po končanem tem lepem kongresu sem šel res iskat to šolo; pravzaprav me je tja popeljal mladi dr. Anton Funke, urednik lista »Katholik«. Šola stoji precej izven mesta v mestnem parku. Razkazala mi jo je dama, ki je napravila name vtis fine, a zelo preproste in verne žene. Najboljši vtis. Za doktorico bi je ne bil imel. Šele pri odhodu, ko mi je izročila prospekt, sem razvidel, da je to ustanoviteljica in voditeljica zavoda sama, dr. Ksenija Baseler.

Pošiljam Vam, uredništvu, ta prospekt. Iz njega razvidite, da je to pravzaprav več kakor navadna šola za neveste: Katoliško ženki seminar se imenuje. V njem je 1. šola za neveste, 2. šola za voditeljice dobroteljskih zavodov (Wohlfahrtsschule), 3. šola za učiteljice na šolah za neveste. Iz tega zadnjega pa morete tudi sklepati, da mora biti takih šol za neveste na Nemškem že več; ali če jih še ni, da se imajo v kratkem ustanoviti. Hitlerjeva nemška vlada bo take šole posebno pospeševala in ustanavljala, ker hoče svoj narod v vsakem, tudi moralnem, oziru dvigniti. Seveda bodo pa državne šole versko bolj indiferentne. Katoličani pa hočejo imeti matere globoko versko vzgojene — to mi je poudarjala ustanoviteljica in voditeljica — in zato hitijo, da bi sami ustanovili kar največ takih šol.

In res sem par dni potem našel drugo tako šolo, ki se šele ravnokar odvarja, v Schönstattu ob Reni, kjer stoji ogromen dom duhovnih vaj, z več kakor 100 posameznimi sobami. Tu sem dobro znan, napol doma, ker je tu postalo nekako duhovno središče in zbirališče nemške du-

hovščine, in sem se tudi jaz z drugimi duhovniki udeležil duhovnih vaj; teden pozneje pa zakonskovzgojnega tečaja (Ehepädagogischer Kurs). Tudi kratki prospekt te šole za neveste Vam pošiljam na vpogled. Iz njega je razvidno, da hočejo vzgajati »pristno katoliške«, prave »ljudske« matere, po vzoru božje Matere, ki je ideal vsake pristne device in matere. Seveda je s šolo združen tudi pouk v gospodinjstvu; a gospodinjstvo je tukaj šele na drugem mestu, prvo in glavno je usposobljenost za materinski poklic.

Po teh zgledih vzpodbujena, bo gotovo tudi slovenska krščanska organizacija ustanovila tako šolo, — če je že ni. Ali čisto nanovo, — ali pa bi se dala obstoječa gospodinjstva šola v to izpopolniti in spremeniti. Saj se je gotovo tudi že zdaj po gospodinjstvih šolah obračala pozornost vzgoji, — treba bi bilo le, da lonci, perilo in prešički stopijo na drugo mesto, prvo pa zavzamejo — otroci in mož. »Mutterschule« Nemke imenujejo te šole: »šole za matere«. Jaz sem rabil ime »šola za neveste« in bi želel, da pri tem imenu ostanete. Se bolj zanimivo sliši in mislim, da bo tudi bolj vleklo. Saj tudi na Nemškem te šole obiskujejo le b o d o č e matere, no, in to so pač neveste.

Sedaj Vam pa želim in pričakujem, da boste, — ako še niste — kakor hitro bo mogoče, prav korajžno pričele in kar največ slovenskih nevest v svojo šolo privabile. To bo zanimivo, lepo, pa bo tudi neizmerne važnosti za bodočnost naroda.

Janez Kalan.

Naši odri čimdalje bolj čutijo notranjo praznoto svojega igranja. Zato so jim bile tako dobrodošle igre kakor »Slehernik«, »Trije kralji«, »Skrivnosti starega Wangga«, ki so pričele lani izhajati v Misijonišču v Grobljah v zbirki »Ljudskih iger«. Ta zbirka se letos nadaljuje, vendar se je

ves pokret nekoliko trdneje organiziral. Središče se je preneslo v Kranj in pri tamšnjem Tiskovnem društvu r. z. z o. z. se je osnovala »Založba ljudskih iger«. Ta bo izdajala prepotrebni mesečnik (»Ljudski oder«) in izdala štiri knjige (»Za pravi ljudski oder« in štiri igre: »Slovenski pasijon«, »Igro o izgubljenem sinu« in »Dvoje duhovnih iger« — Theophilus, Anima). Vse to tvori redna izdanja te založbe za leto 1934., na katera se je treba naročiti.

Naročnina je izredno nizka, za vse leto znaša Din 60.— in se lahko plačuje tudi polletno, četrtletno in celo mesečno. Ne le vsak naš oder, ampak tudi vsak naš društvenik mora postati naročnik, mora pridobiti mnogo naročnikov v svojem krogu. Le če bo dosti naročnikov, bo založba pričela s svojim delom. Če pridobiš pet naročnikov, boš izdanja dobival zastonj. Piši samo dopisnico na naslov: Tiskovno društvo v Kranju. Ne odlašaj, piši takoj!

V R O Ž N E M D O M U

F. G.:

NOVO ŽIVLJENJE.

Zgodilo se je tako, kakor je Julka na tihem pričakovala: Lovrinka ji za prve tedne ni zaračunala ne hrane ne stanovanja. Kako pa naj bo tako skopuška, saj potem bi Julki prav nič ne ostalo od tedenskih osmih kovačev!

Pa vendar — Julki je začelo nekaj primanjkovati. Seznanila se je že s sodelavkami in sodelavci v tovarni. Za nedeljo jo vabijo na delavsko zborovanje; potem bo delavska predpustna veselica; pa še to se morajo znameniti, kam bodo izleteli prvo sončno nedeljo. Pri Lovrinovih pa je skoraj tako natančno in strogo kakor doma pri materi. Vse hoče vedeti Manica: kdo bo govoril na onem zborovanju; kateri delavci bodo še navzoči, če bo res šla na veselico in katera dekleta pojdejo z njo in kdaj se mislijo vrniti; pa za izlet sprašuje, če bodo odšli takoj zjutraj po prvi sv. maši ali morda še poprej. Ja, kje bodo pa potem pri nedeljski službi božji? Ali zatrdno vedo, da bodo v vasi končne železniške postaje ujeli sv. mašo?

Julko vsa ta vprašanja strašno razburjajo. Saj je že sama zase vse to premišljevala — seveda tega ne bo priznala Manici — pa ni našla povoljnih izhodov in odgovorov. Kako naj torej odgovarja Lovrinki! Če bodo na delavskem zborovanju govorili kaj takega, kar ne bo mogla odobravati: saj je vendar razumna in bo znala ohraniti svoje mnenje! Na veselici — saj vendar ni več otrok! Ves teden in vsak teden enako trpi in strada; ali naj tedaj trga družčino, ko se bodo vsaj enkrat skupno skušali razvedriti in pozabiti svoje gorje? Potlej pa še nedeljski izlet! Še sama sebi bi rada utajila, kako se ji zopet in zopet povrača ta misel. Kakor more razbrati iz pogovorov svojih tovarišev, se bodo odpeljali z zgodnjim vlakom še pred prvo sv. mašo. Julka bi rada vprašala, kako in kaj. Pa prav nihče ne omeni sv. maše, čeprav razpravljajo o vseh malenkostih. Morda je sv. maša vsem tako sama ob sebi umevna, da je niti ne omenjajo. Morda... Pa vendar, saj Julka doslej še nikdar ni malomarno opustila sv. maše! Ali naj kar korajžno povpraša, kako in kaj, ali naj... In če jo bodo ostali kar malomarno opustili, ali naj se ona odreče izletu, ali naj pa tvega smrten greh?

Pa da bi je le še Lovrinka vedno znova ne vznemirjala s svojimi vprašanji! Saj vendar ne potrebuje več varuha in nadzornika! Če ji je prve tedne dajala zastonj hrano, — mar je prosila zanjo? Sedaj ji gre delo že boljše izpod rok, tedenska plača znaša že okrog sto dinarjev — ali mora biti res še vedno podložna Lovrinki?

Da bi šla stanovat v Delavski dom, to bi se reklo iti z dežja pod kap. Tam je bujše in strožje nadzorstvo. Zadnjič pa ji je pravila tovarišica iz tkalnice, da bi se tam v delavskem predmestju lahko našlo stanovanje. Izrednih ugodnosti sicer ne sme pričakovati; rabi pa jih tudi ne, saj doma itak ni mnogo časa. Delavska družina, ki samo z očetovo plačo težko shaja, se bo v svoji dvosobni baraki stisnila samo v eno sobo, drugo pa bo oddala delavkam. Oprave in posteljnine res nimajo kaj prida; ali pa morejo biti delavke s sto dinarjev tedenske plače izbirčne v stanovanjih in postrežbi?

Drugi mesec svojega tovarniškega življenja se je Julka preselila v delavsko predmestje.

GOSPODINJSTVO

Prehrana, kakor jo človeku nudi narava, je mešana iz pravih hranil in iz dodatkov, ki hranila napravljajo lažje užitna. Hranila imenujemo vse snovi, ki morejo služiti telesu za obstoj in jih človekovo telo lahko sprejema vase. So to največkrat kemične zveze raznih snovi, ki sestavljajo človeško prehrano in jih največkrat srečujemo pod imenom beljakovina, tolšča in ogljikovi vodani. Vsi ti so organske snovi.

Mineralne snovi pa sprejema človeško telo v raznih solnih sestavinah.

Razna poživila, ki jih človeško telo sprejema kot zbujevalce raznih živčnih skupin v območju okusnega in vonjavega živca, pa so deloma čisto naravni, deloma pa umetni produkti raznih kemičnih skupin, ki jih človeško telo prav tako potrebuje, kakor vse druge hranilne snovi. Vedeti pa moramo, da že narava sama skrbi zato, da se hranila in poživila v prehrani pravilno mešajo in je le od človeka odvisno, če to lepo sorazmerje skvari ter premnogokrat sam sebi škoduje. Sama, res čista poživila namreč, ki jih človek največkrat zlorablja, so: kava, čaj in vse vrste alkohola.

Ker zavisi od posebnih lastnosti posameznih hranil, kako jih je mogoče za prehrano rabiti, je treba, da vsaka gospodinja te lastnosti pozna. Zato jih bomo v letošnjih naših razgovorih na tem mestu temeljito ogledale in se o njih kolikor največ mogoče poučile.

VODA

Vse dobro vemo, da je voda zelo važna v gospodinjstvu narave. Tri četrtine ze-

meljske površine tvori voda. Poleg tega je voda v zraku kot hlapovi, v mineralijah v zelo malih količinah, pa tudi kot glavni sestavni del vseh organskih snovi. Zaradi tega je vsakršno življenje brez vode nemogoče. Ker je voda zmožna raztapljati v sebi druge snovi, popolnoma čiste vode v naravi nikjer ni. Najčistejša je voda na ledenikih, ki še ni prišla v stik z zemljo. Kemično čisto vodo pa pridobivamo po destilaciji.

Primesi, ki jih ima voda raztopljene v sebi so ali organskega ali anorganskega izvora. Če so te porazdeljene v vodi, ne pa z njo vezane, jih je mogoče od nje ločiti s filtriranjem. Morska voda ima v sebi do 3½% snovi raztopljenih v sebi, od katerih mi najbolj poznamo morsko sol. Deževnica ima poleg dušikovih in kisikovih delov tudi še precej prahu in drobnih glivic. Ker ima vsaka voda v sebi tudi apno, opaža zlasti gospodinja, da se v posodah, v katerih je stalno voda (kotli, lonci) naseda trda plast, katera pripravlja zlasti gospodinja veliko preglavic. O tem je bilo govora že v lanski Vigredi.

Voda, ki naj bi služila človeški prehrani, naj bi bila po možnosti čista, to se pravi prosta vseh škodljivih primesi, zlasti glivic. Zaradi tega je zelo priporočljivo, da se voda pred uporabo prekuha, kar se že itak zgodi po večini pri vsaki porabi v kuhinji. Naloga vode pri pripravljanju hrane obstoji največ v tem, da hranila zmehča ter jih pripravi za čimvečjo izrabo v prid človeškega telesa. Vsa hranila napravi tudi lažje prebavljiva. Preiskave so dognale, da je v živalskem telesu do 70%, v rastlinah do 96% vode. Zaradi tega govorimo, da

so sveže rastlinske snovi sočne, mehke in lahko prebavljive.

Voda zavre pri 100° C, zmrzne pa pri 0°. Pri 4° C. ima največjo gostoto, kar pomeni, da zavzame najmanj prostora. Dočim prostornina vseh drugih teles pri razgrevanju naraste, je pa pri vodi, če jo razgrevamo od 0° do 4°, to ravno narobe; od 4° dalje pa se redno razširja. To ima pomen za mnoge prikazni v naravi n. pr., da more rastlinstvo in živalstvo prezimiti v vodi pod ledom. Znano je, da led zavzame mnogo več prostora kakor pa tekoča voda; zaradi tega lahko razumemo, zakaj zmrzla voda razžene steklenice.

O uporabi pri kuhanju, pomivanju in snaženju in negi telesa je bilo že večkrat govorjeno in bomo ob priliki še govorili.

KUHINJA

Ponarejen zrezek. Par en dan starih želmelj ali kruh zreži in polij z mrzlim mlekom ali vodo. Ko se dobro napoji, prideni po eno žlico sesekljanih gob (gobe, suhe preje prevri in ožmi), drobno zrezane zelene špinacije, zelenega peteršilja, ocvrte čebule, malo popra, soli, žlico masti, raztepeno jajce. Vse skupaj dobro premešaj, napravi okrogle za prst debele hlebčke, potresi jih z drobtinami in ocvri na razbeljeni masti.

Telečja prsa v omaki. Zreži na koščke kos telečjih prs. V kozici razbela dve žlici masti, zarumeni zrezano čebulo, deni vanjo meso, korenino peteršilja, koren, košček zelene, par zrn popra, lavorjev listič, limonove lupine, sol. Pokrij in duši, da se meso zmehča. Nato potresi na meso žlico moke, premešaj in prilij mlačne ali mrzle juhe ali vode, par žlic kisle smetane, limoninega soka ali pol žlice kisa. Pusti, da vse skupaj dobro prevre, nakar vzemi meso iz omake, jo precedi, vlij zopet na meso ter daj na mizo s kakimi cmoki ali s polento.

Kaša z breskvami. Operi par pesti suhih breskev (so tudi lahko češplje ali marelice), deni jih v lonec, nalij na nje vode in počasi kuhaj. Ko se napol skuha, prideni 1/2 l oprane kaše ali riža, limonove lupine, košček sladkorja in malo soli. Ko zopet zavre, postavi na kraj štedilnika (treba paziti, se rado pripali), da počasi vre in

se kaša dobro razkuha. Mrzlo ali toplo na mizo.

Amerikanski korenov pire. Tri korene, dva krompirja in eno čebulo operi in skuhaj vsako zase. Kuhano olup, pretlači skozi sito ali s stiskačem deni v primerno veliko kozico ali skledo, dodaj žlico paradižnikove omake, žlico smetane, malo soli, postavi na štedilnik ter urno mešaj par minut. Preden daš jed na mizo, jo zabeli povrhu z ocvrtimi drobtinami. Poda se k pečenemu mesu.

Smetanovi buhteljčki. Mešaj v skledi dva rumenjaka, žlico sladkorja, 1 osminko litra smetane, 1 četrt litra moke in malo soli, primešaj rahlo sneg beljakov in za nožev konico pecilnega praška. (Ako je testo prereditko, prideni še moke). Napravi urno majhne buhteljčke ter jih ocvri v razbeljeni masti. Pečene potresi s sladkorjem.

Jabolka in čebula kot solata. Očisti čebulo, kisljaj jabolka pa olup in izreži pečke. Zreži na tanko jabolka in čebulo (na enaka dela) in pripravi s kisom ali z limonovim sokom in oljem, ali z majonezo. Prideni malo sladkorja in soli.

Prežganje, ki ga rabimo za pripravljane raznih prikuh in zakuh, napravimo za več dni skupaj. Na prežganje ali na jedila, ki jih potresemo z moko vlijemo mlačno ali mrzlo vodo ali juho, da se prežganje oziroma moka lepo razredči, da ne ostane v svačkih.

Včasih se nam primeri, da je kaka jed, ko je že gotova, prereditka. Ne bodimo v zadregi. Denimo v škodelico ali lonček par žlic mrzle vode in potrebno količino moke, ali prežganja, dobro žvrkljamo in vlijemo v predmetno jed, da se zagosti. Ko pustimo, da prevre, smo z uspehom zadovoljne.

Jajca, ki jih rabimo za pripravljane jedil, dobijo močno rumeno barvo, ako med žvrkljanjem pridenemo par zrn soli.

NASVETI ZA HIŠO IN DOM.

Mravlje v stanovanju. Mravlje v stanovanju imeti je zelo neprijetno. Posebno nadležna je neka vrsta, prinešena pred približno sto leti iz Azije; pravijo ji »hišna mravlja« in je huda nadloga zlasti za je-

dilne shrambe. Vse oblezejo. Ker jih je na stotine, kjer se vgnezdijo, napravijo tudi precej škode. Zato se vsaka gospodinja, ki je te nadloge deležna, zelo trudi, da jo odpravi. Tole preizkušeno sredstvo priporočamo. Sladkor in boraks (na enaka dela), razstopimo v vodi. S to raztopino napojimo gobo ali kako volneno krpo in položimo na kraj, kjer se mravlje največ zbirajo. Ko se dovolj nasrkajo, poginejo. Mesto boraksa rabimo lahko tudi alojin prah. (Dobi se v drogeriji). treba ga je manj nego boraksa.

Sušenje perila pozimi. Perilo pozimi navadno težko sušimo. Ker ga ne moremo na soncu sušiti, postane rumenkasto. Zato rabimo pozimi najslabše kose perila, spodnjega in posteljnega.

DELO NA VRTU OD SREDE JANUARJA DO SREDE FERUARJA.

Sedanji čas nam nalaga, da se še nadalje brigamo za sadno drevje. Tudi me žene moramo o tem kaj vedeti, četudi tega same ne delamo, pa vsaj pomagamo moškim. Da razredčimo starejše zelo zrastle veje, je treba kakor smo že zadnjič rekli dveh oseb: ena, ki reže oziroma žaga, druga pa, ki narekuje, kaj je treba odstraniti. Zgoraj na drevesu se namreč to slabo vidi. Najprej moramo vedeti, katere veje je treba odstraniti, da je vrh lep. Da vsaka veja dobi dovolj luči in zraka, je ravno treba, da se odstranijo odvišne veje. Odstraniti je treba tudi suhe veje in vejice, ki se celo do najvišjega vrha rade pojavljajo. Tudi one veje in vejice, ki rastejo počez t. j. ne poševno kvišku, ali take, ki jih je mah pokril ali na katere je zlezla omela, je treba popolnoma odstraniti. Žagati je treba z dobro malo žagico, mlajše veje pa odstranjevati s škarjami. Pri tem moramo pomniti, da je treba vse rane, ki pri tem nastanejo zamazati, kakor smo že zadnjič omenili. Ponavljamo še ta navodila, ker je treba, ako se to delo ni izvršilo prej, izvrši vsaj do srede marca. Sončna svetloba in zrak sta najboljša varuha proti raznim škodljivcem in boleznim; da vsi deli drevesa to dosežejo, pa je ravno namen obrezovanja drevja.

Na vrtu se prične koncem februarja že prvo delo v najbolj zatišnih in solnčnih ko-

tičkih. Saj je znano da gospodinja na pustni torek popoldne poseje solato. Po raznih prisočnih krajih pa že kar kmalu lahko začnemo s pripravljanjem zemlje za prve posevke. Kakor hitro zemlja ni več zmrznjena, to že lahko delamo, zlasti če se ni treba bati novega mraza. Vso pažnjo pa zaslužijo prav v tem času tudi cvetlice v lončkih. Prava prijateljica rož kaj dobro ve, kako jim bo postregla. Pripravljeno ima že dobro, spočito prst, v katero jih presadi. Vedeti je treba, da je za lep razvoj lončnic nujno potrebno, da se pravilno obrežejo. Ker praksa pokaže, kaj je treba za pravilno negovanje lončnic, tukaj ne bomo obširneje razpravljali o tem. Opozorjamo pa na dobro knjigo o negovanju cvetlic, ki jo je izdala pred par leti Mohorjeva družba pod naslovom »Naše prijateljice«. Ker po mnogih krajih šele v marcu presajajo lončnice bomo o tem razpravljale še v prihodnji številki, zlasti o tistih stvarih, ki so nam najbližje.

VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA

Odgovarja dr. M. Justin.

P. R. iz D. Kaj je to, da ste po obrazu skoro zmeraj rdeča, kadar Vas zebe, pa kar modra, v vročini pa imate kar pege (flekute); tudi Vas rada glava boli. Zlasti Vas skrbi nos, ki je tako grdo rdeč.

O tem pojavu je Vigred že enkrat odgovarjala. To so živčni pojavi. Živci obvladujejo krvni tok s svojimi vazokonstriktori, ki skrčujejo in vazodilatatori, ki razširjajo ožilje, po katerem se kri pretaka. Če prevlada vazodilatorični del živčevja, se kri na dotičnem delu v večji množini pojavi, odtod rdečica, oz. flekute, kakor vi pravite. Modra barva pa je od tod, ker je venozna kri, ki teče proti srcu v taki količini nakopičena, da se pokaže vsa okolica v njeni barvi. Mraz in vročina, strah sramežljivost, živčni afekti itd. pa vplivajo reflektorično enkrat na ta drugič na oni del živčevja. Tudi na gotovih mestih bolj kot na drugih. Kakor vidite torej je živčevje velikega pomena pri kroženju krvi, zlasti pa še pri onem, ki ima srce bolj labilno in živčevje rahlo ki je dostopen hitrim spremembam afektov, jeza, strah itd. to je skupina takozvanih nagobnikov, katerih je med mladimi ljudmi precej veliko.

Mir, umirjenost in volja v vaji za mir in odstranitev vseh vzrokov, ki živce spravijo v valovanje, redno življenje, vestno vršenje svoje službe in mirna vest, to so smernice, ki naj se jih držijo taki ljudje torej tudi Vi.

Z. K. Pohorje. Že več let čutite pogostoma bolečine in utrujenost v nogah od stopala do kolena, tudi se Vam zdi, da meso odstopa od kosti. Radi bi vedeli, kako bi se sami brez stroškov rešili teh bolečin, ker ste služkinja.

Bolečine v nogah imajo dosti vzrokov. Prevelika utrujenost, delo pozno v noč, ko se noge ne morejo spočiti, ko nima človek prilike, da bi se malo vsedel ali legel. Noge nosijo celo telo in morajo končno čutiti

utrujenost, če se jim ne privošči odmora, tudi začno končno nabrekovati in otekati. Pri ženskah je pred periodo pojav utrujenosti v nogah zelo pogosten.

Pri srčnih napakah so včasih noge prve, ki dajo znak, da srce ne more zmagovati več in da je treba srcu odpočitka, postelje ali sicer miru, telesnega in duševnega.

Tudi ledvične bolezni se javljajo včasih v težkih nogah, Razne živčne bolezni, začetek narastle temperature preko 37° in še precej drugih bolezni označujejo težke noge.

Kam spadate Vi? Zdi se mi, da med prvo skupino ali drugo. Postopajte po tem in držite se meje miru, če morete.

Z A D A N E S A L I J U T R I

A. G.:

DEKLE Z DEŽELE ALI MEŠČANKO?

Ko se je mlad izobražen posestnik na deželi odločil, da si ustanovi lastno ognjišče, razmišlja o tem, da dobi primerno zakonsko družico, kajti zanj je to vprašanje mnogo važnejše, nego za moške v drugih poklicih. Ne mislimo tu na sinove bogatih veleposestnikov, ki bodo svoji bodoči ženi nudili prijetno in udobno življenje, temveč mladega moža, ki si je s svojo pridnostjo in podjetnostjo pridobil skromno premoženje, bodisi da je posestnik, ali najemnik kakega posestva. Skoraj bi se zdelo, da je samoobsebi umevno, da si v krogu svojih sosedov kmetov išče nevesto.

Mlad, nadarjen mož se je pa med šolanjem zanimal tudi za druga važna vprašanja iz naravoslovja, tehnike i. t. d. Zato si bo pač želel zakonsko družico, ki bi imela smisel in razumevanje za vprašanja, ki jih on zasleduje in razmotriva ter ga bo kot izobraženka pri tem podpirala. Upravičeno se pa boji, da bi se poleg preprostega dekleta, ki je zrastle na deželi v marsikaterem oziru čutil duševno osamljenega. Morda najde izjemo, da si izobražena meščanka prisvoji lastnosti podeželske (kmetске) gospodinje, ali da se bo zdravo in živahno kmetско dekle, ki stremi

za izpopolnitvijo svoje izobrazbe, z veseljem poglobila v ideje svojega zakonskega druga. Toda take izjeme je težko najti; mladi mož se bo pač moral nekaterim svojim idealnim zahtevam na bodočo zakonsko družico odpovedati. Sreča in zadovoljnost v družini zavisi od tega, da si zbere zakonsko družico, ki se bo v dane razmere z veseljem vživela. Meščanka, vajena udobnosti in hrupnega mestnega življenja, se kot žena posestnika na deželi redkokdaj počuti srečno in zadovoljno. Čeprav svojega moža ljubi in se zaveda dolžnosti svojega delokroga, se je od časa do časa loti neka nezadovoljnost in zapuščenost kot posledica mirnega enoličnega življenja na deželi. Delo ji postane dolgočasno. Od nekdaj vajena, da so jo drugi opozarjali na važna življenjska vprašanja, se ji tudi sedaj zdi samoumevno in tudi primerneje, da proučava naravo po raznih revijah, kakor da bi jo iz neposredne bližine opazovala in spoznavala. — Le trdni in odločni značaji premagajo po težkih notranjih bojih take ovire in podrede svojo voljo v blagor družini.

Nasprotno pa se more mirno in razumno kmetско dekle, čeprav ni imelo prilike za izobrazbo, uveljaviti kot enakovredna zakonska družica. Že od otroške dobe pozna delo in skrbi gospodinje na deželi. Z ve-

seljem se loti vsakega dela, delo ji je v razvedrilo. Vajena na skromno in mirno življenje, za svojo osebo ne pogreša ničesar. Če morda duševno svojega moža ne dosega, bo nadomestila to s svojim naravnim in odkritosrčnim zanimanjem za vse njegovo delo. Globoko bo doumela lepoto in poezijo narave, sredi katere živi. Nedvomno se bo mož počutil bolj zadovoljnega, če mu žena poleg večerje postavi na mizo tudi šopek njemu najljubših cvetlic ter mu v svoji vedrosti pove to in ono o napredku njenega gospodinjstva, kakor če bi ga z raznimi učenimi problemi skušala razvedriti.

Ker je pri vsem tem važno tudi zdravo in krepko potomstvo, se bo mlad mož tem lažje odločil, da si bo poiskal zakonsko družico, ki je zrastle na deželi, vajena trdemu življenju se bo z vdanim veseljem žrtvovala za srečno in zadovoljno življenje svoje družine.

PRVA POMOČ PRI SLABOSTI, OME-DLEVICI I. T. D.

Prepogostokrat slišimo dandanes, da se komu v glavi vrti. Tak človek ima občutek, da ne more obdržati svojega ravnotežja in pri tem včasih le za trenutek izgubi zavest ali pa za dalje časa tako, da se zgrudi. Vzrok tega je največ to, ker se je v možganih izpraznila vsa kri, kar ima zopet svoj vzrok v splošni slabokrvnosti ali pa v izgubi krvi, srčnih bolezni, nervoznosti, strahu in podobno.

Takemu, ki se mu v glavi vrti, da se je napol ali že popolnoma onesvestil pomagamo tako-le: položimo ga vznak na tla, odpnemo obleko, skrbimo za svež zrak, če je torej v sobi, odpremo okna. Če je toliko pri zavesti, mu je treba dati par požirkov vode. Vohati mu je dati močno dišeče stvari n. pr. kolonsko vodo, kjer pa te ni, zadošča tudi kis. Istočasno mu damo na srce ovitek z mrzlo vodo. Če je slabost od srčne bolezni, ovitek s kisom. Če je pri moči, naj globoko diha. Ako pa je omedlevica in nezavest daljše dobe, je treba iskati zdravniške pomoči. Omedlevica, nezavest nastane zaradi izpraznitve možgan od krvi (bledo lice) zato je treba hitro dovajati možganom krvi, kar se zgodi na ta način, da leži glava nižje kot drugo telo. Le pri polnokrvnih osebah, če je ne-

zavest povzročena po kapi (rdeče lice) je treba glavo višje položiti ker je nujna potreba, da se odvišna kri iz možgan odpravi.

V vseh slučajih pa je treba skrbeti za zrak, odpeti in odvezati obleko na vseh onih krajih, kjer bi moglo ovirati pravilni obtok krvi, torej: i. t. d. Ko smo bolnika pestijo, ob kolenih i. t. d. Ko smo bolnika spravili k zavesti mu je treba dati neko poživilo n. pr. požirek vina ali nekoliko črne kave. Le pri slučajih kapi (rdeč obraz) ne smemo dati nobenih poživil, ker bi tista dražila srce še k večji delavnosti, dasi že itak močno deluje, pa bi na ta način povzročili še večji dotok krvi v glavo.

MRZLE NOGE

Pri zdravem človeku so tri stvari, ki povzročajo mrzle noge. Najprej je vzrok premalo gibanja. Mnogo ljudi je primoranih zaradi svojega poklica, da večji del dneva presede ali prestoje. Na ta način izločijo noge od vsakršnega dela in je čisto umevno, da se ne more po njih pravilno pretakati kri, ter zato počutijo v nogah mraz. Vsi tisti, kateri morajo pri svojem poklicnem delu stati ali sedeti, naj vsaj v prostem času skrbe za zadostno razgibanje nog. Zelo primerno je tudi, da takoj, ko začutijo mrzle noge, izvedejo nekaj telovadnih vaj z nogami.

Kot drugi vzrok moramo navesti nepri- merno obutev, ki tudi ovira obtok krvi. Preozki čevlji, previsoke pete stiskajo prste in z njimi vred tudi žile, zaradi česar je krvni obtok počasnejši. Tudi nogavice, ki niso nogam primerne in pa podveze, ki tiskajo podkolenje, imajo isto posledico. Zaradi tega je treba skrbeti za prostorno in močno obutev.

Kot tretji vzrok pa moramo imenovati premalo negovanje nog. Čuditi se moramo kako ljudje redoma umivajo roke in obraz, na noge pa skoro pozabljajo. Prav pri mrzlih nogah je treba vzati menjajočo kopalnico. Vzamemo dva škafa ali dve posodi, eno z vročo vodo od 38° do 40°, drugo pa z mrzlo vodo kakih 14° do 16°. Najprej držimo par minut noge v vroči vodi, potem jih za kake pol minute vtaknemo v mrzlo vodo, pa zopet v vročo in zopet v mrzlo. Tako tri do petkrat. Na to obrišemo noge prav dobro ter še močno gibljemo ali pa ležemo v posteljo.

NE POZABITE PLAČATI NAROČNINE

DOBRE KNJIGE

Po zabila pa tudi ni Mohorjeva na domovinoznanstvo. Saj od leta do leta potuje več naših ljudi na Jadran in bo vsem tem, kakor tudi nam, ki smo doma, prav dobro služila knjiga »Naše morje«. Knjigo lahko razdelimo v tri velika poglavja; popis, borbe za Jadran in umetnostni spomeniki ob Jadranu. Zelo živahno opisuje knjiga življenje in delo ribičev ob morju in tudi še marsikatero drugo posebnost, ki jo je kdaj človek že videl, pa se je potem doma rad domislil. Ta knjiga je tudi lep spomin na naše morje, ki je v tujčevih rokah, česar nikoli ne smemo pozabiti. O knjigah Mohorjeve, ki jih prejmo člani proti doplačilu, bomo govorili v prihodnji številki.

Bodi apostol! Spisal Franc Kolenc. Knjižnica K. A. Maribor I. zvezek. Dobra knjižica zelo poljudno govori o notranjem poslanstvu K. A. V prvi vrsti obravnava o duhovni preroditvi posameznikov in družin, ki jih kličejo novi časi in nove potrebe k skupnemu, vsekatosliškemu delu. Za to delo pa se morajo poglobiti v temeljnih Kristusovih naukih v ljubezni in apostolstvu. Vsak član K. A. mož, žena, fant in dekle naj si nabavi to knjižico, iz katere bo črpal moči in napotkov za resnično delo v K. A. Dobiva se po vseh knjigarnah v Ljubljani in Mariboru.

»Krojaček veseljaček«. Lepa mladinska knjiga vsebuje pravljice najboljših pravljicarjev tujih narodov, pa tudi samonikle pravljice mladinskega pisatelja Mirka Kunčiča. Kdor hoče napraviti malčkom res veselje, naj kupi to zbirko, ki pa bo tudi vsakemu odraslemu všeč. Dobiva se po vseh knjigarnah v Ljubljani in Mariboru ter stane broš. Din 26.—, vez. Din 36.—

»Koroške uganke in popevke«, katere je zbral Vinko Möderndorfer in ilustriral J. Vokač. Knjigo je izdala Mohorjeva družba tik pred Miklavžem in bo gotovo dobro služila za darilce otrokom. Knjiga je tiskana z veliko tisknico in jo bodo čitali že za-

četniki. Broširan izvod stane Din 12.—, kart Din 16.— člani Mohorjeve družbe imajo 25% popust. Dobi se pri družbi Sv. Mohorja v Celju.

»Legniško bojišče«. Spisala Zofja Kossak-Szczucka, prevedel F. Vodnik. Ta roman je izšel kot 52. zvezek Ljudske knjižnice Jugoslovanske knjigarne. Vsebina romana pada v 13. stoletje in nam kaže kulturno ozadje poznega srednjega veka z vsemi njegovimi značilnostmi. Vigrednicam bo posebno ugajal prelepi lik Sv. Hedvige. V ostalem pa pisateljica silno plastično riše dogodke in boje, česar smo se v novejšem času skoro že odvadili. Kljub temu pa je roman pravo mojstersko delo žene, ki zna gledati in doživljati. Vigrednice bodo rade segle po tej knjigi. Dobiti jo je v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in stane vez. Din 50.—, broš. Din 40.—

»Plemiško gnezdo«. Spisal Ivan S. Turgenjev, prevlel Jože Arko. Jugoslovanska knjigarna je v okviru leposlovne knjižnice izdala kot 3. zvezek za leto 1933 ta prevod v proslavo 50 letnice smrti enega največjih ruskih pisateljev, Turgenjeva. Ocenjevalci smatrajo to delo, ki je izšlo prvič 1858, za najlepše pisateljevo delo. Vse dejanje se vrši na ruskih podeželskih plemiških dvorcih, osnovni motiv pa je: razbita sreča v ljubezni. Vigrednice bodo z naslado brale snovanje, delo in boje Lize, v kateri je Turgenjev ustvaril lik idealne žene in junakinje ponižnosti, lik poln notranje lepote, da je smatrati to junakinjo za eno najlepših ženskih podob v ruski književnosti. Saj Turgenjeva imenujejo pesnika ljubezni in žene, kar prav posebno velja za »Plemiško gnezdo«. Pravijo, da je to ena najlepših ljubezenskih zgodb v vsej svetovni književnosti. Prepričani smo, da bodo zlasti čitateljice Vigredi pridno segale po tej knjigi. Kupijo jo lahko v Jugoslovanski knjigarni in stane vez. Din 55.—, broš. Din 45.—

PRIDOBIVAJTE NOVIH NAROČNIC!

AKO GRE ZA ZAVAROVANJE
pride v poštev le

V z a j e m n a zavarovalnica

V LJUBLJANI, Miklošičeva c. 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi.
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »Karitas«.

Zavarujte sebe in svoje imetje
edino pri naši domači
slovenski zavarovalnici.

VIGREDNICE

pri vsaki novi številki Vigredi pogledajo, katera tiskarna tiska tako lepo njihov list in vidijo, da Misijonska tiskarna (Domžale - Groblje). — Ta tiskarna tiska in izdaja tudi mesečnik »Kato-liški misijoni« (12.— Din) in »Tuji svet« (8.— Din). Jasno je, da sta tudi ta dva lista lepa. Vzemi pero in dopisnico in ... (Zadostuje tudi kratek naslov: Misijonska Domžale).

Z A L O Ž B A V I G R E D I

Ljubljana, Masarykova 12.

Mati vzgojiteljica. — Din 16.

Dekliški oder III. — Din 10.

Med pomladjo in poletjem. — Din 10.

Dekliški oder IV. — Din 16.

Henoh Arden. — Din 8.

Dekliški oder V. — Din 7.

Dekliški oder II. — Din 12.

Dekliški oder VI. — Din 7.
